

Télka

Diákélet

Tudomány

Kultúra

Egyházi körkép

10.
EVE
TEKKA

Meghívás

Kedves Olvasóink!

Tíz év hosszú idő. Tíz év alatt sok minden történik...

Egy kisgyermek életében látványosak az első évek: meg tanul járni, szavakat majd mondatokat alkot, ott az első farsangi bál, óvodai ballagás, az első tanítási nap, belemerülés a betűk és számok világába. Felső osztályba lépve már kezdenek kirajzolódni jellemvonásai.

Tíz év alatt sok minden történik... a világban is.

Mondjuk a 2006-os és 2016-os évek között: iwiw cserélődött Facebookra, a Nokia 3310-es készülékeket felváltották az érintőképernyős okostelefonok, bezsebeltünk egy Oscar-díjat a Saul fia című filmért, kijutottunk a labdarugó EB-re és csoportelsők lettünk.

Tíz év alatt sok minden történik... A Protestáns Téka életében is.

Az idei tanévben ünnepeljük az újság tizedik születésnapját. Ez alkalomból őszi és tavaszi számainkkal erről is szeretnénk megemlékezni. Most a Protestáns Téka megálmodójával és első szerkesztőjével beszélgettünk, illetve egy játékos kvízzel is készültünk.

A tavaly bevezetett struktúrát megtartottuk. A folyóirat ismételten négy sarokból épül fel: diákélet, tudomány, kultúra és egyházi körkép. Remélve és bízva, hogy mindenki talál kedvére valót.

Szeretnénk megköszönni mindazoknak, akik bármilyen formában hozzájárultak az újság megjelenéséhez, és segítették a munkát.

Soli Deo Gloria!

Meghívással a Szerkesztők: Bogyó Zsófia és Varga Fanni

Úton Istennel

Textus: 1Thesszalónika 4,1-8

Amikor kicsi voltam, és biciklizni mentünk édesanyámmal, akkor mindig elől kellett mennem. Ennek köszönhetően tudta, hogy nem maradok le, hogy milyen gyorsan tekerek, és időben tudott szólni, hogy mikor merre kell menni. Ugyanakkor én ezt egyáltalán nem kedveltem, sohasem volt biztos számomra, hogy mi felé tartunk, mindig csak az utolsó pillanatban tudtam meg, merre megyünk, s azt sem láthattam, hogy az anyukám éppen hol van.

Pál apostol azonban azt teszi meg ebben az igeszakaszban az ottani gyülekezettel, amit az anyukám annak idején teljesen érthető módon nem tudhatott: melléjük tekert, látta, hogy éppen miben vannak, merre fordítják a fejüket, merre vetik a tekintetüket.

Ez az igeszakasz nem szól másról, mint arról az útról, amelyen jelenleg is jársz. Arról szól, hogy miután a thesszalóniki gyülekezet véleményét formált afelől, hogy azzal, hogy Isten úgy döntött, elküldi a Fiát, hogy meghaljon és feltámadjon értük, - az nem vonhat mást maga után, mint hogy elvetik a sok kis istent és helyette az egy, nagy, igazi Istent választják - azután mi történt, mit mondott nekik az apostol, hogyan kell élniük.

Ez az ige rólad és neked szól, mert már te is döntöttél afelől, hogy Istent akarod követni, hogy vele akarsz járni. Ezen az úton pedig Pál elmondja, hogy mi az Isten akarata: hogy szentségben élj, hogy megszentelődj, hogy ne paráználkodj, hogy ne csapd be a másikat, hogy ne legyél kapzsi. Az az Isten akarata, hogy amikor azon a bizonyos biciklin ülsz, akkor engedd át neki a kormányt, hogy arra menj, amerre Ő szeretné. Akkor is, ha nem éppen kedvező a talaj, ha nem éppen jó időpontban vannak a vizsgák, ha fáradtnak, ha gyengének, ha elesettnek érzed magad. Ezen az úton szemellenzónk nincs, hiszen az ellenkező a szabadságunkkal. Amink van, hogy úgy, mint ahogyan a jeruzsálemi edé-

nyek az Isten ügyére el voltak különítve és ez által szentek voltak, úgy mi is hagyjuk, hogy Ő vezessen az úton, s így menjünk vele együtt a megszentelődés útján.

Tehát kedves Teológus társam, azon az úton, amelyen jársz nem könnyű haladni! Nem könnyű mindig és minden körülmény között előre tekinteni. De ezzel nem te szembesülsz egyedül, hiszen valamennyi biciklistának, aki elhalad ezen az úton, elvonhatja a figyelmét a sok érdekesség, a kísértések. De éppen ebben van a lehetőséged is, mert nem vagy egyedül, mert van kit segítségül hívnod és van olyan keresztény testvéred is, aki szintén átmegy ezeken az útszakaszokon. Pál apostol is a gyülekezet mellett volt, látta a kísértéseket, tudta, hogy ez milyen gondot okozhat, ezért segítő és szerető gondoskodásával intette őket, és ezáltal bennünket is, - hiszen nincs semmi új a nap alatt - arra, hogy engedelmeskedjenek Isten akaratának.

Ha Pál ma szólna hozzánk ezt mondaná: Jól van Testvérem, látom hogy igyekszel, és már arra az útra léptél, amelyen járnod kell. Örülök neked, csak így tovább, sőt igyekezz még inkább, amennyire lehet, s azon túl is. Tudom, hogy nehéz, de ez az út, amelyet járnod kell, ez az, amire Isten elhívott téged.

Lugosi Lili

Időutazás: a kezdetek

Komor, esős idő fogadott bennünket október 11-én. A szürke utcákat, és didergő kezeket azonban elfeledtette az a beszélgetés, amelyre a közösségi teremben került sor. Üdítő, lelkesítő és lélekerősítő találkozásban lehetett részem Varga Fanni szerkesztőtársammal együtt: Esztergály Előd Gáborral beszélgettünk, a Protestáns Téka megálmodójával és legelső szerkesztőjével. Utaztunk az időben. Foglalkoztunk az elindulással, és beszélgettünk az újság jelenéről is. Nagy örömmel vártuk ezeket a pillanatokot, és ezt az örömet most Veletek is szeretnénk megosztani, kedves Olvasók! Előd-del való beszélgetésünk egy-egy párbeszédébe hívunk meg Benneteket, honnan indult a Téka.

Mielőtt a Tékáról esett szó, megkértük, meséljen nekünk jelenéről, szolgálatáról.

Mivel foglalkozol?

Annak a gyülekezetplántáló programnak vagyok a részese, amelyet néhány évvel ezelőtt főtiszteletű Szabó István püspök úr indított el. Missziós lelkész vagyok Csömörön és Nagytarcsán, amely alapvetően római katolikus és evangélikus település, de az elmúlt évtizedek beköltözéseinek köszönhetően mára a reformátusság is számottevő. Idén szeptemberben volt hat éve, hogy idekerültem, és hogy mennyi minden történt ebben a hat évben, az is mutatja,

hogy idén hozzáfogtunk gyülekezeti otthonunk felépítéséhez.

Előtte voltál már gyülekezetben, vagy egyből mély vízbe kerültél?

A válaszhoz hozzátartozik, hogy idősebb fejjel kezdtem a Teológiát. Közgazdász diplomával, a vállalkozói világból hívott el Isten a lelkészi szolgálatra. 27 évesen kezdhettem el az itteni tanulmányaimat, és 32 évesen végeztem. A segédlelkészi évemet az Északpesti egyházmegegyénél töltöttem. Onnan kerültem Csömörre és Nagytarcsára. Így hát egyrészt mély víz volt, ugyanakkor az életkorom miatt annyira mégsem.

Milyen volt a Teológia légköre?

Jó volt teológusnak lenni. Megismerve más felsőfokú intézményeket, azt tapasztaltam, hogy a Teológia légköre sokkal családiasabb, barátságosabb. Nemcsak a létszám miatt, hanem az emberek lelkisége miatt is. Szerettem ide járni, habár a családom és a munkám miatt nem tudtam teljesen részese lenni a teológusok mindennapi életének. Ami érdekes, hogy a mi évfolyamunkban több másoddiplomás is volt. Emlékszem, hogy ezt tanáraink is mindig megjegyezték.

Hogy indult el a Téka?

A Teológia tanulmányaim előtt már dolgoztam. Éveken át egy magyar östörténet kutatással foglalkozó könyvkiadónál voltam szerkesztő. Ezek az évek hatással voltak rám. Úgy jöttem a Teológiára, hogy már tudtam tördelni és szerkeszteni. Fontosnak tartottam, hogy a teológián legyen egy diákújság. Nem csak a diákok szempontjából, az ő formálásukra, hanem kifelé, a gyülekezetek felé is. Úgy éreztem akkor, hogy a teológia és a gyülekezetek között nemcsak fizikai, hanem átvitt értelemben is egy jó vastag fal húzódik meg. Arra jutottam, hogy egy diákújság alkalmas eszköz lehetne arra, hogy közelebb hozza a teológiához a gyülekezeteket és fordítva a gyülekezetekhez a teológiát.

A Téka létrehozásának ötletét először kételkedve fogadta a professzorok többsége, de végül hozzájárult a Kari Tanács. A dékán – Békési Sándor – lett a felelős kiadó, aki az elejétől fogva támogatta a kezdeményezést. Kéthavonta jelent meg az újság, és hamar összeállt egy lelkes kis csapat, mint „szerkesztőbizottság”.

Úgy próbáltuk a témákat meghatározni és körüljárni, hogy az egyszerre legyen érdekes a gyülekezeti tagok és a teológusok számára. Már az első számban törekedtünk erre. 2006 őszén jelent meg – éppen tíz éve –, a fő témát az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulója adta. Nemcsak korabeli áhítatot, írásokat közöltünk, hanem megpróbáltunk megszólaltatni olyan lelkészeket, akik éltek ebben a meghatározó időszakban. Aztán volt egy Ravasz László emlékszámunk is, amelyben például interjúkat készítettünk olyan gyülekezeti tagokkal, akiknek valamilyen személyes emléküket volt a Püspök úrral. Készítettünk tematikus számot a „Szeretevonatok”-ról, az éppen aktuális kiállításához kapcsolódóan. Ebben is olvashattunk személyes élménybeszámolót egy vidéki gyülekezeti tagtól. Vagy téma volt egyszer az egyházzene kérdése is. Az előkészítő munkálatokat már hónapokkal korábban elkezdtük, ugyanis készítettünk egy kérdőívet, mellyel a gyülekezeteket éneklési szokásait kívántuk felmérni. A hallgatók által széthordott és összegyűjtött kérdőíveket végül összegeztük, és a tanulságokat leközzöltük ebben a tematikus számban.

Mit takar a név: Protestáns Téka?

Volt némi tudatosság, de inkább azt mondanám, hogy döntően a Lélek indított erre a névválasztásra. Nem konzultáltam erről senkivel, megfogalmazódott bennem, leírtam, és így vittem a Kari Tanács elé. Emlékszem, meg is kérdezték, miért éppen Protestáns, miért nem Református a Téka. A protestáns jelző számomra azt jelenti, hogy nemcsak magunknak szól, és nemcsak rólunk szól. Egyfajta nyitás fogalmazódik meg ebben a jelzőben, ugyanakkor mégis teljesen a magunkénak vallhatjuk. Miért Téka? Az fogott meg ebben a népi bútordarabban, hogy a családok a legféltettebb értékeiket őrizték benne. Nem a pénzüket – azt máshova rejtették –, hanem például a Bibliájukat és a zsoltároskönyvüket. Értéktartó, értékhordozó volt ez a kis

faliszekrény, és azt szerettem volna, ha a Protestáns Téka is ilyen lenne.

A tanárok végül megnyűlhettek?

Meg. Sőt egy-két jó lapszám után már kifejezetten büszkék voltak arra, hogy ilyen diákújsága van a budapesti teológiának.

Egyszer a következő idézetet olvastam egy termék címkéjén: nostalgia isn't what it used to be. Sok mindenről beszélgettünk, hogy hogyan volt és hogyan alakult a Téka, azonban biztos vagyok benne, hogy nem zárult le, rengeteget tehetett hozzá ahhoz, aki lettél. Mit profitáltál belőle? Milyen hatással van a jelenedre?

Jó kérdés. Ezen eddig még nem gondolkoztam el. A Téka egyrészt eszköz volt arra, hogy hivatást építsünk a teológia és a gyülekezetek kö-

zött, ugyanakkor értéket is akartunk közvetíteni vele. Másrészt pedig számomra egy mankó is volt. Említettem, hogy másoddiplomás felnőttként érkeztem a Teológiára, így egy teljesen más világ tárult fel előttem, mint amit addig megszoktam, és ez egy belső feszültséget eredményezett bennem. Igazából eddig nem is gondoltam erre, de így visszagondolva talán pont a Téka volt az, ami segített ezt a belső feszültséget feloldani. A Tékának egészen biztos nagy szerepe volt abban, hogy azt érezzem: én ide tartozom a Teológiához, a teológusok közé. Jó a Tékára visszaemlékezni, és nagyon örülök annak, hogy immár a 10. évfolyam jelenik meg.

Mit üzenél az olvasóknak?

Használják ki a Téka adta lehetőségeket. Tegyük hozzá a magukét, amit ők tudnak beletenni, és vegyék ki belőle ami megérinti őket. A Téka, mint diákújság, segíthet abban, hogy jobban megismerjék önmagukat, az egyházat, a gyülekezeteket, a világot. A Tékának megvan ez a lehetősége, alkalmas eszköz lehet erre.

Mit üzenél a munkatársaknak?

Ne szűnjenek meg imádkozni. Sokszor emberfeletti és embert próbáló nehézségekbe ütközhetünk egy ilyen szolgálatban. Kérjete az

Úrtól bölcsességet és vezetést, hogy megláthatatok például, mi legyen a következő lapszám-ban, milyen témáról szóljon, kit kell felkérni a cikk megírásához. Az Úr jó tanácsadó, és ha tényleg az Ő akaratából van az újság, akkor Ő már előre el is készítette azt. Akkor minden simán fog menni, és áldás lesz a munkátokon.

Nem hiábavaló a fáradozásotok, mert ha a Téka akár csak egy embernek is segít megismerni Krisztust, segít lélekben az Úr felé fordulni – egy áhítat, egy személyes bizonyoságtétel révén –, akkor már megérte a sok munka. Most rajtatok a sor, a ti kezetekben van a stafétabot. Az Úr legyen veletek!

Köszönjük! Hálásak vagyunk ezért a beszélgetésért, hogy időt szántál erre a találkozásra. Isten áldja szolgálatodat a gyülekezetben!

Bogyó Zsófia

Falakon belül

Interjú Siba Balázssal

Kedves Olvasó!

A Falakon belül rovatban ezentúl a Hittudományi Kar oktatói, tanárai, professzorai gondolatait olvashatjátok arról, hogy személyesen számukra mi fontos a tanításban. Miért is csinálják, amit csinálnak? Ezentúl megosztják azt is, hogyan látják a teológus-lelkész képzést itt a falakon belül. Ez alkalommal Dr. Siba Balázst kérdeztük.

Nagyon örülök a megkeresésnek és a kérdésnek. Úgy gondolom, hogy mi tanárok is belekerülünk abba a hibába - mint bármelyik szakmában, hivatásban dolgozók - hogy a hétköznapiakban csak tesszük a dolgunkat és nem nagyon gondolkodunk el a miérteken. Ez az interjú most nekem is lehetőséget ad, hogy kicsit reflektáljak arra, hogy miért is vagyok közöttetek.

Mi az, ami számodra fontos az oktatás terén, munkád során?

Lassan kilenc éve vagyok tanár. Először a Bölcsészkaron ismerkedtem meg ezzel a szereppel. A Társadalomtudományi Intézetben voltam oktató. Beletelt egy-két évbe, amíg megértettem, hogy mi értelme van annak, amit csinálok, és amit tanítok. Azóta eltelt pár év, és azóta úgymond szakot is váltottam, mivel három éve kerültem a Teológiára. Nagy kérdés volt számomra, hogy jöjjen-e. Hiszen az évek alatt kialakult a tanácsadói céges életem és szakmai „beágyazottságom” a BTK-n, sok minden más fontossá vált idő közben. A hívásom kapcsán viszont azt értettem meg, hogy a Teológián még nagyobb örömmel szolgálnék, minthogy más munkahelyeken pénzt keressek. Az a hitben megértett elhívásom, hogy a mostani életszakaszomban Veletek lehetek, és Veletek dolgozhatom.

Hogy mi is a szerepem? A héten pont kérdezték a hallgatók, hogy ugyan én miért tanítok? Azt válaszoltam, hogy a csillogó szemek miatt. Amiben részben van is valami, de azért több

ennél. A magam szerepét abban látom, hogy segítsék Benneteket abban, hogy a saját hívásokat megértve, felvérteződve meg tudjátok valósítani a küldetéseteket. Tanárként én nem a „frontvonalon” szolgállok, mint gyülekezeti lelkész vagy hitoktató, hanem a támogató folyamatban mögöttetek állok. Azért vagyok itt, hogy ti majd kint a terepen minél inkább helyt tudjatok állni. Ebben a képzési időszakokban pedig megtaláljátok, merre tovább.

Ugyanakkor tudom azt is, hogy nem fér bele minden ebbe az öt-hat évbe. Itt inkább indításokat és egy rálátást kaptok a teológiára. Megtanultok teológusként gondolkodni. Megtanultok sok-sok sémát, ami valószínűleg fárasztó és nehéz. Úgy gondolom azonban, hogy ezek is fontosak. A reményem az, hogy a Teológia végére felnőttként, értelmiségiként, lelkésszerepbe érkezőként képesek lesztek az életkérdésekre saját magatok is úgy reflektálni a bibliai üzenet tükrében, hogy az mások számára is segítség lehessen.

Több országban tanultam. Teológiát is. Az Egyesült Államokban az volt nagyon furcsa a magyar rendszer után, hogy kíváncsiak voltak a véleményemre. Tényleg furcsa volt, hogy min-

den órán meg kellett nyilvánulni, szólni kellett. Sokkal többet olvastunk, többet, mint Magyarországon az egyetemen. Rengeteg dolgot kellett írni, és bár sokkal kevesebb tantárgy volt, öt szemeszterben, viszont ahhoz gyakorlatok is tartoztak: tanítottam egy koreai gyülekezetben gyerekeket, időseket lelkigondoztam, hospitáltam és interjúkat készítettem. Németországban a Teológián pedig az volt az élményem, hogy az egy igazi egyetem. Nagyon felkészült tanárokkal, de ők nem tanítanak húsz órát egy héten és van idejük a hallgatókra. A diákoknak adott volt a lehetőség, hogy világszínvonalú könyvtárat használjanak, ahol sok minden elérhető. A képzés arról szólt, hogy az egyetem végére képesek legyenek véleményt alkotni, teológusként gondolkodni.

Ami hiányzott, bármelyik rendszert nézem, és ami itt is hiányzik az az, hogy a lelki növekedések, a lelki érések nagyon rátok van bízva. Úgy gondolom, a képzés során próbálunk abban segíteni, hogy okosabbak legyetek. A gyakorlati félévek abban segítenek, hogy ügyesebbek legyetek. De hogy hogyan legyetek a Lélek emberei? Abban azt érzem, kellene még közösen gondolkodnunk és imádkoznunk. Nehéz, mert egyrészt egyetem vagyunk és egyetem akarunk maradni, de közben szeretnénk szeminárium is lenni, ahol életközösségben élnek a hallgatók. Van egy lelkiisége és van terhe annak, hogy együtt növekedjünk a hitben. Valószínű, hogy lehet azért tenni, hogy még inkább szellemi és lelki műhely is legyen a teológia.

Milyennek látod az itteni képzést?

Amit jónak látok, hogy kaptok egy alapos rálátást a teológiára. Ez az alapozás szerintem nagyon fontos, és ebből nem biztos, hogy kell engedni. Ezt értéknek látom. Mert kint a terepen nem mindig lesz időd leemelni a polcra azokat a könyvet, amiket most elolvasol. Vagy nem lesz időd egy lelkigondozói beszélgetésnél, hogy kikeresd a megfelelő igeszakaszt a Bibliából, de már megtanultad memoriterként. Nem lesz időd végiglapozni az énekeskönyvet, de már egyszer tájékozódta róla, hogy hol vannak

bizonyos énekek. Sok minden beivódik szemléletből is, meg a tudásanyagból is, amit aztán, ha helyzet van, elő tudsz szedni. Jó, hogy ha ez az alaptájékozottság kialakul a képzés során.

Azt is gondolom, hogy lehetne javítani a képzésen, hiszen a felsőoktatás világszinten is krízisben van. Egyre inkább azok az igények jelennek meg, hogy legyenek gyakorlatiasabbak a képzések, nemcsak a lelkészképzésben, hanem bármilyen más területen. Látni kell azt, hogy öt-hat évbe nem fér bele minden. A teológus-lelkész képzés rendszerére építve egy kidolgozott rendszer kellene a továbbképzésre is, hogy ne csak hat évben gondolkodjunk, hanem tíz, akár húsz évben. Rendszer kellene arra, hogy hogyan kísérje tovább az egyház a hallgatókat, fiatal lelkészeket, idősebb lelkészeket. Meghallgatva az ő igényüket, olyan képzések megszervezésével, ami nekik fontos, lényegbevágó és valódi segítség.

Köszönjük szépen az őszinte gondolatokat. Kívánom, hogy továbbra is ilyen elhivatottan tudd végezni a támogató, segítő munkádat itt közöttünk. Remélem, az együtt-gondolkodás elindítója lehet ez az interjú-sorozat a lelkész-képzéssel kapcsolatban.

Kerékgyártó Klaudia

Az ábrahámi szövetség és a keresztség kapcsolata

Kálvin előtt

Az ábrahámi szövetség és a keresztség kapcsolata Kálvin előtt

„Meg kell-e keresztelni a kisdedeket is?

Meg; mivel ugyanis ők is éppúgy beletartoznak Isten szövetségébe és egyházába, mint az idősebbek, s mivel Isten a Krisztus vére által a bűnből való váltságot és a hitet munkáló Szentlelket éppúgy ígéri nekik is, mint az idősebbeknek, ennél fogva a keresztség által, mint a szövetség jegye által, a keresztyén anyaszentegyházba őket is be kell avatni és a hitetlenek gyermekeitől meg kell különböztetni, amint ez az Ószövetségben a körülmetélés által történt, amelynek helyébe Krisztus az Újszövetségben a keresztséget szerezte.” (Heidelbergi Káté 74. kérdés-felelet)¹

Hogyan került Ábrahám szövetségének jele, a körülmetélés református hitvallásunk keresztségtanába?² A XX. század nagy vitái óta³ Református Egyházunkon belül is sokszor elhangzik ez a kérdés, és napjainkban is találkozhatunk vele gyülekezeti és teológiai berkeken belül egyaránt. Először talán Zwingli és Kálvin nevéhez kötnénk a fenti – ószövetségi és újszövetségi – jelek összekapcsolását, tanulmányomban⁴ mégis arra szeretnék rámutatni, hogy a fenti társítás nem a helvét irányú reformáció képviselőinek találmánya, hanem gyökerei korábbi teológiatörténeti előzményekhez nyúlnak vissza. Hogy megértsük, miért jutnak

¹ A Heidelbergi Káté (2008), 60. (74. kérdés-felelet)

² A Második Helvét Hitvallásban: XX. fejezet; A Második Helvét Hitvallás (2008), 178.

³ A XX. század vitái alatt elsősorban Karl Barth és Oscar Cullmann, Joachim Jeremias és Kurt Aland írásaira, illetve az általuk folytatott párbeszéd hatására született magyarországi publikációkra gondolok. Victor János A keresztség szimbolizmusa című tanulmánya (1944) például közvetlenül Barth rövid tanulmányára válaszol (Barth írása kibővített formában a Kirchliche Dogmatik befejezetlenül maradt IV. könyvének része lett).

⁴ Tanulmányom lényegében a 2016-ban elkészített szakdolgozatom (Ábrahám szövetségének jelentősége Kálvin keresztségtanában) 4.1. és 4.2. fejezete – kisebb javításokkal és kiegészítésekkel.

ezek az előfutárok a körülmetélés lenti, sajátos értékelésére, mikor azt a keresztség sákramentumával összevetik, először nézzük meg az ábrahámi szövetség bibliai teológiai hátterét.

1. A körülmetélés jelentősége az Ószövetségben

Gerhard von Rad megfigyelése szerint Izrael már a honfoglalás előtt, a Jahve-kultusz megjelenésének idején gyakorolta a páskát, a szombatot és a körülmetélést.⁵ Ennek ellenére a két utóbbi hagyomány nem kötődik szorosan a Jahve-kultuszhoz, inkább csak a babiloni fogás idején nyerték el nagyobb jelentőségüket: mivel az idegen területeken élő népek nem gyakorolták ilyen formában a szombatot és a körülmetélést, ezek az oltár nélkül is fenntartható kultuszi elemek – a hitvallás szintjére emelkedve – megkülönböztető jellé váltak a szétszóródott Izrael számára.⁶ Erre a következtetésre a kultusz legitimációjával foglalkozó Papi hagyomány elkülönítésével juthatunk.⁷

Gerhard von Rad szerint a szövetség a Hexateuchos központi motívuma. Ez a szövetség elsősorban jogi és partnerkapcsolati jellegű, s a szerződő felek egyenlőtlenségét tekintve

⁵ Von Rad (2000), 22.

⁶ Von Rad (2000), 70-71.

⁷ Von Rad (2000), 195.

egyoldalú kapcsolat. A Papi irat (Noé és Ábrahám szövetsége) nem a jogi vonatkozást erősíti a szövetségben, hanem inkább az üdvösség ígértét. A szövetség jelét Noé esetében maga Isten hozza létre (a szivárvánnyal), Ábrahámnál a szövetség elfogadója (a körülmetéléssel), s ezzel tesz hitvallást arról, hogy elfogadta Isten ígértét.⁸

A Papi irat szerzője kiemeli: az ábrahámi szövetséget Isten rendelése legitimálta. Ezt a megfigyelést B. S. Childs is igazolja, és így fogalmaz: „Isten olyan örök időkre érvényes szövetséget kötött Ábrahámmal, melynek középontjában Isten kegyelmének szuverenitása áll, s ezt az egészen isteni oldalról biztosított szövetséget a körülmetélés jele pecsételte meg”.⁹ Von Rad emellett megjegyzi: nem olvassuk annak indoklását, hogy miért pont ez a szertartás lett Ábrahám szövetségének jele, és miért nem valami más. Meg kell elégednünk azzal, hogy Isten rendelése szól így. Három fontos tartalmi elem figyelhető meg az Ábrahámnak adott ígértben: 1. nagy néppé lesz (ez Egyiptomban teljesült); 2. sajátos viszonyba kerül Istennel (ez a szempont fontos szerepet játszik majd Kálvin érvelésében; von Rad megjegyzése szerint a Sínai hegyen teljesült); 3. az ígért földje (ezt Józsué teljesítette be). Von Rad konklúziójában megjegyzi: a szövetségi teológia lehetővé teszi, hogy az Izrael történetét a Hexateuchosban ígértetek és beteljesedések sorozataként szemléljük.¹⁰

A próféták korától kezdve egy harmadik sajátoságot is köthetünk a körülmetéléshez: ez a szövetség jelének személyes, spirituális aspektusa. A hívő egyén korábban a kultuszi közösségen belül kereste a kapcsolatot Istennel, s a közösségi gyakorlat közben fedezhette fel a kultusz belső, személyes dimenzióit. Von Rad a kultuszi szokások spiritualizálódását figyelte meg: a

Jahve-hit közösségi pólusa áthelyeződött, s „a körülmetélést a szívre vonatkoztatták, a dicséretet áldozatnak, az imádságot tömjénezésnek, Istent a lélek menedékének tartották” (Jer 4,4; 16,9; Zsolt 50,23; 141,2). Ez a hit és vallásgyakorlat a szétszórásban élő ember számára is könnyebben elsajátítható lett. Amennyiben a spiritualizálódást egy folyamat eredményeként tekintjük, akkor is fontos kiemelnünk, hogy ez nem jelentette az objektív kultusz fellazulását. Nem kellett szakítani a körülmetélés gyakorlataival ahhoz, hogy a szív körülmetéléséről is szó essen (5Móz 10,16; 30,6; Jer 4,4). Emellett a személyes szellemi-teológiai tartalom sem volt előzmények nélküli: „nem bontakozhatott volna ki, ... ha az nem rejlett volna már eleve benne, még ha csak néhány megjegyzés erejéig is.” – érvel von Rad O. Seel okfejtését idézve. A közösségi és személyes jelleget könnyebb egymás mellett meglevő sajátosságoknak tekintünk, mint egymásból folyamatosan átalakuló súlypontoknak.¹¹

2. A körülmetélés jelentősége az Újszövetségben

Az Újszövetségben – megfigyeléseim szerint – alapvetően háromféle hozzáállással találkozunk a körülmetéléssel kapcsolatban. Az első egy polemikus álláspont Pál részéről. Ezzel lehangsúlyosabban a Galáciabeliekhez írott levelében találkozunk, ahol az apostol a körülmetélés szövetségének hibás értelmezése ellen lép fel, tudniillik az ellen a felfogás ellen, hogy a körülmetélés (és a törvényben megszabott többi szertartás) még az evangélium elfogadásán felül szükséges az ember üdvösségéhez.¹² Erre a tévtanításra válaszolva mondja Pál, hogy „ha körülmetélkedtek, Krisztus semmit sem használ nektek.” (Gal 5,2), mivel törvényeskedésükkel Krisztus váltságát tették érvénytelenné (és elégtelenné) magukban.¹³ A hitetlenség és hit kontrasztjának hangsúlyozására Pál megkülönbözteti az igaz (Krisztus szerinti) körülmeté-

⁸ Von Rad (2000), 112-115.

⁹ „God establishes an eternal covenant with Abraham in which the emphasis is placed on the sovereignty of God's grace in providing a covenant completely from the divine side with circumcision as its sign.”; Childs (1993), 128.

¹⁰ Von Rad (2000), 112-115.

¹¹ Von Rad (2000), 312-314.

¹² Beale (2011), 311.

¹³ Childs (1993), 496., 555.

lést a hamis körülmetéléstől (hitetlenség).¹⁴ A galatáknak tehát nem a külső, hanem a Krisztus szerinti körülmetélésben kell részesülniük.

A második (pozitív) hozzáállással a Róm 4-ben találkozunk, ahol Pál az Ószövetségre visszatekintve Ábrahám körülmetéléséről és hitéről beszél. Kijelenti, hogy a szövetségi jel Ábrahám számára a „körülmetéletlenül tanúsított hite igazságának pecsétje” lett (4,11), s ezzel a jelet elválaszthatatlanul hozzákapcsolja a hit általi megigazulás gondolatához (5. vers; az 1Móz 15,6 alapján).¹⁵ Mivel az Ef 2,11-19 szerint Krisztusban leomlott a pogányokat és a zsidókat elválasztó fal, ezért ezután a Krisztusban hívő pogányok is Ábrahám örökösei lehetnek, Pál a „szentek polgártársainak” nevezi őket (19. vers).

A harmadik hozzáállás szintén pozitívan beszél a körülmetélésről, de lelki értelemben. Ezek a lelki (Fil 3,3), vagy a Krisztus szerinti (Kol 2,11) körülmetélés igehelyei, illetve máshol a szív körülmetéléséről szóló igék a Jer 4,4 és 9,25 alapján (Róm 2,29; ApCsel 7,51). A lelki értelemben vett körülmetélés a következőt jelenti: a Lélek szerinti szolgálatot; a Krisztus igazságába vetett bizalmat; önmagunk dicsérete helyett a Krisztussal való dicsekvést (Fil 3,3 és Róm 2,29); a Krisztussal együtt történő eltemtetést és feltámasztást (ld. Kol 2,11; mely a lelki körülmetélést a keresztséghez kapcsolja, és a Róm 6,4 jelentéskörét társítja hozzá).

Hogyan beszél tehát az Újszövetség a körülmetélésről? Két lehetőséggel számolhatunk: 1. A lelki, illetve Krisztus szerinti körülmetélés nem kapcsolódik az ószövetségi körülmetéléshez, az újszövetségi szerzők csak illusztrációként, párhuzamként használják a fogalmat (pl. Kol 2,11). Ennek az álláspontnak ellentmond Pál véleménye a Róm 4,11-ben, ahol az apostol egyértelműen lelki tartalmat tulajdonít már az ószövetségi jelnek is. A Fil 3,3 és Róm 2,29 pedig hasonló lelki tartalmat társít a képhez, mint amit Ábrahám hitének leírásánál láttunk

a Róm 4-ben. Vannak, akik megkísérlik kettébontani az ószövetségi körülmetélés értelmét,¹⁶ és így elválasztani az külső jelet a belső, lelki jelentéstől: szerintük Ábrahám a hite miatt kapta a külső jelet (tehát lelki tartalom miatt), utódai azonban már csak a testi származás jelzésére kapták azt (tehát egy külsőség miatt). Ez a megközelítés azonban kérdéses: vajon Pál ellentétbe állítja ezt a kétféle értelmezési lehetőséget, amikor a Róm 4-ben a körülmetélés lelki értelméről beszél? Vagy egyszerűen annyit mond: Ábrahám azért kapta a hit pecsétjét, hogy atyja legyen a körülmetéletlen hívőknek, és a körülmetélt hívőknek egyaránt (4,11-12)? Ha egyetértünk azokkal, akik megkülönböztetik a körülmetélés kétféle értelmét, akkor mit kezdünk azokkal az ószövetségi helyekkel, melyek a testi leszármazáshoz kapcsolják a lelki ígéretet (1Móz 17,7; 5Móz 30,6)?

2. A másik értelmezési lehetőség, hogy a lelki körülmetélés a testi körülmetélés eredeti értelme, hiszen az Ábrahámnak adott jel az újszövetségi értelmezés szerint is a kegyelmi szövetség megpecsételése volt. Az elutasító hang éppen akkor szólal meg az újszövetségiékről (Jn 8,39; Gal 5,2), amikor a külső jel kiüresedik, és büszkeséggé lesz – ez a hozzáállás azonban szöges ellentéte a körülmetélés eredeti értelmének (ld. a Fil 3,3-at, melyben Ábrahám hite idéződik fel: ő sem bizakodhatott a testben, ezért kapta a test levetésének jelét). Ahogy az alázatossággal sem lehet dicsekedni (mert az ember a dicsekvés pillanatában megszűnik alázatosnak lenni), ugyanúgy a körülmetélésével dicsekvő ember is saját magát hazudtolja meg. Aki nem hisz, az a körülmetélésének értelmét tagadja meg. Már az Ószövetségben is csak azok számítottak Ábrahám igazi leszármazotainak („zsidóknak”; Róm 2,28-29), akik szívükben voltak körülmetélve (5Móz 30,6; Jer 4,4; 9,25). Ennek fényében megállapíthatjuk, hogy bár a „szív körülmetélése” egyértelműen lelki értelmet jelöl, a kifejezés nem tartalmazná a „körülmetélés” szót, ha nem lenne értelmi kapcsolat az eredeti, Ábrahámnak adott (és tes-

¹⁴ Beale (2011), 672.

¹⁵ Childs (1993), 246.

¹⁶ Gooding (2013), 245-246.

tileg is megjelenített) és a testi vonatkozástól független, lelki körülmetélés között. Állításunkat G. K. Beale is alátámasztja, mikor kijelenti: az Ó- és Újszövetség különböző igehelyeiből látható, hogy a körülmetélés „*az élet és az áldás pozitív belső lelki valóságának külső szimbóluma*” volt az izraeli szentek számára.¹⁷ Az 5Móz 30,6-ot hozza példaként: ez az igevers világosan kifejezi, hogy a külső körülmetélés arra a lelki körülmetélésre mutatott tovább, mely már az ószövetségi nép életében is valóság lehetett, de igazi jelentését csak az eljövendő, eszkatológiai időben nyeri el, amikor a régi kort felülmúlva kiteljesedik, és soha nem látott méreteket ölt.

Már csak egy kérdéskörünk maradt a bibliai teológiai vizsgálatunkban: hogyan értelmezik az újszövetségi szerzők a körülmetélés ígéretének (azaz a szív körülmetélésének; 5Móz 30,6) szövetségi és közösségi jellegét? Az 1Mózes 17-ben ugyanis Isten nem egy személlyel kötötte a szövetségét, hanem egy egész néppel (Ábráhámmal és leszármazottaival; 1Móz 17,7). A hit általi megigazulás pecsétjét Ábrahám azon leszármazottai is megkapták, akik később hűtlenül válaszoltak Isten kegyelmére (ld. Izmael és Ézsau példáját¹⁸). Vajon az Újszövetségben is igaz lesz, hogy az ígéretet a hívők és utódaik egyaránt megkapják („Istened leszek, és utódaidnak is”, 1Móz 17,7)? Vagy csak az Ószövetségben volt érvényes a szövetség közösségi jellege? Az 5Móz 30,6 újszövetségi ígéretnek tűnik, mert a Jer 31,33 új szövetségéhez hasonlóan szívbeli változást biztosít; mégis – az ószövetségi ígéretekkel összhangban maradva – a hívőknek és leszármazottaiknak egyszerre szól.¹⁹ Hasonló kettősséget találunk az Újszövetségben, Péter pünkösdi beszédében is, amikor az apostol a keresztségre való felhívása után – az ábrahám ígérettel összhangban – azt hirdeti hallgatóságának, hogy ez az ígéret

(konkrétan a Szentlélek ígérete) „*övek és gyermekeik*” (ApCsel 2,39). Lehet, hogy az ígéret közösségi jellege az Újszövetségben is érvényes maradt, de továbbra is csak a zsidókra vonatkozik? Ennek a felvetésnek az újszövetségi háznép-keresztségek mondanak ellent, melyekben pogányok is ugyanúgy magukra értették az evangélium ígéretének közösségi jellegét, mint a zsidók (ApCsel 16,30-34; 10,24.44-47; 16,15; 18,8; 1Kor 1,14-16). Mennyiben lehet ezt a közösségi jelleget kulturális vonatkozásnak tekinteni, és mennyiben része ez Isten ígéretének?

Beale nagy bibliai teológiai munkájában részletesen és logikusan felépített gondolatmenettel érvel amellett, hogy Pál a Kol 2,11-ben tipológiai beteljesedést lát az ószövetségi körülmetélés és az újszövetségi keresztség között.²⁰ Kijelenti: a „lelki körülmetélés” a Kol 2,11 alapján megegyezik a „lelki keresztséggel”, tehát a keresztséget a körülmetélés beteljesedésének tekinthetjük. Emellett Beale szerint az apostol nem csupán a személyes lelki jelentésében lát azonosságot a két jel között, hanem a közösségben betöltött szerepük szempontjából is összekapcsolja őket. Mindkét sákramentum a megkülönböztetés és a hívők közösségébe való belépés jele.²¹

Bár ebben a fejezetben a körülmetélés bibliai teológiáját vizsgáltuk, az ószövetségi jellel együtt a keresztség is a látószögünkbe került, mivel már Pál apostol is tipológiai összefüggésben említi a kettőt. E jelen tanulmány keretei között most nincs lehetőségünk a keresztség bibliai teológiájának részletes vizsgálatára, röviden mégis meg kell említenünk Oscar Cullmann összefoglaló írását, melyben a szerző – Jeremiás és Barth érveire is reflektálva – bibliai teológiai alapokon álló érveivel közelíti a körülmetélést a keresztséghez: a prozelita keresztséggel hozza összefüggésbe az ószövetségi jelet (a közösségbe való beavatás szemszögéből).²² Ezzel Cullmann újabb kapcsolópontot talált az ószövetségi jel és a keresztség között, hiszen a zsidó

¹⁷ Beale (2011), 807.

¹⁸ Kálvin (2014), 3.21.6., 85.

¹⁹ „*Szívedet és utódaid szívét is körülmetéli az Úr, a te Istened, úgyhogy szeretni fogod az Urat, a te Istenedet teljes szívedből és teljes lelkedből, és így életet nyersz*”; 5Móz 30,6

²⁰ Beale (2011), 803-815.

²¹ Beale (2011), 812.

²² Cullmann (1950), 56.

tisztulási rítusokat és a prozelita keresztséget a bibliai teológiai művek általánosan János és Jézus keresztségének előzményeként említik.²³

Úgy tűnik, az Újszövetségben nem mond ellent egymásnak az ígélet személyes és közösségi oldala. Továbbra is az a gondolat marad hangsúlyos, hogy egyedül a hívők Ábrahám igazi fiai és leszármazottai (akik a test helyett Krisztusban reménykednek; Róm 4,12). Ugyanakkor ez a személyes oldal akár közvetlenül a közösségi oldal hangsúlyozása mellett, azzal egy gondolatmeneten belül is szerepelhet.

3. Ábrahám szövetsége és a keresztség a teológiatörténetben²⁴

Hogyan alkalmazzák az egyházatyák a fenti bibliai ígehelyeket érvelésükben? Jusztin mártír (103–166) Dialógus a zsidó Trifonnal című apologetikus művének XLIII. fejezetében a keresztséget – minden bizonnyal a Kol 2,11 alapján – lelki körülmetélésnek nevezi: „*Krisztus az örök törvény és az új szövetség lett az egész világ számára, ahogy a próféciaik előre megmondták. Mi pedig, akik általa mehetünk az Atyához, nem testi, hanem lelki körülmetélésben részesültünk, mely Énókra és a hozzá hasonlókra lett bízva*²⁵. *Mi pedig ezt Isten kegyelméből a keresztségben kaptuk, mivel bűnösök voltunk, és mindenki más hasonlóan kaphatja.*”²⁶

Joseph Bingham nagy formátumú művében azt írja:²⁷ **Tertullianus** (160–220) szerint „*a zsidók jelzése a körülmetélés volt, a miénk a keresztség*”. Binghamnek igaza van abban, hogy

²³ Goppelt (1992), 67-68.

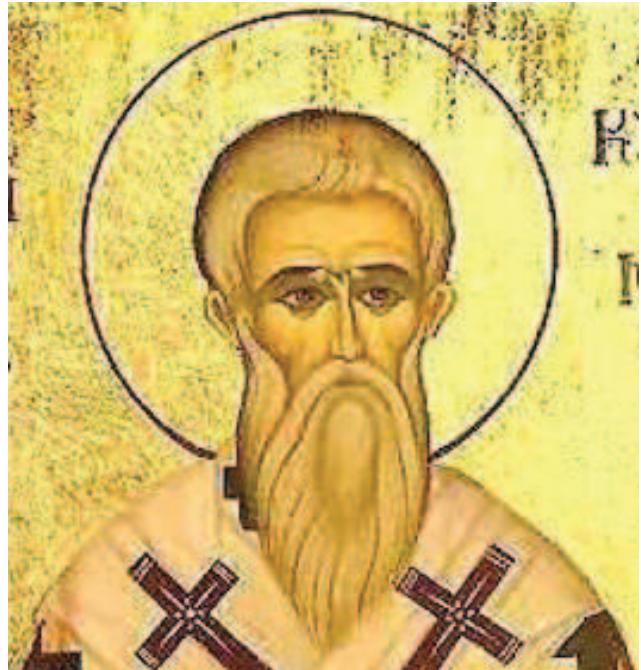
²⁴ A most következő fejezetben kutatásom kiindulópontjául szolgált Samuel Miller egyháztörténeti tanulmánya; Booth (2005), 217-231.

²⁵ custodierunt: „megtartották”, „örizték”

²⁶ „...qui et lex aeterna et novum testamentum universo mundo praedicabatur adventurus, ut jam allata oracula demonstrant. Ac nos quidem, qui per eum ad Deum accessimus, non istam carnis circumcisionem accepimus, sed spiritualem, quam Enoch eiusque similes custodierunt; atque hanc per baptismum, quia in peccatis fueramus, misericordia Dei consecuti sumus; licetque omnibus similiter consequi” / „ὁὐ ταύτην τὴν κατὰ σάρκα παρελάβομεν περιτομὴν, ἀλλὰ πνευματικὴν”; Justinus (1857), XLIII., 567.

²⁷ Bingham (1840), 404.

Tertullianus a körülmetélést és a keresztséget is pecsétnek nevezi. A két jel tartalmát és lényegét illetően azonban már nem találtam ilyen egyértelmű összevetést az egyházatyánál.²⁸

Cyprianus (190/200–258) Kr. u. 257-ben a karthágói zsinat keretein belül hatvanhat püspöktársával egyetértésben válaszolt egy Fidus nevű testvér kérdésére. Fidus a következő problémával fordult az ülésző püspökökhöz: ha a zsidók a nyolcadik napon metélték körül a fiúgyermeküket, akkor vajon a keresztyéneknek is ekkor kell megkeresztelniük a gyermekeiket? Cyprianus hangsúlyozza, hogy a tanács egyöntetű véleménye szerint senkit sem foszthatunk meg Isten kegyelmétől, így a gyermekeket is minél előbb, már születésük után részéssíteni kell a keresztség szentségében. A levél negyedik részében folytatódik a magyarázata, mely röviden összefoglalja a körülmetélés és a keresztség közötti kapcsolat lényegét: „*Mert a zsidók testi körülmetélésének nyolcadik napját tekintve [azt látjuk, hogy] a sákramentum elő-*

²⁸ Minden bizonnyal abból vonja le Bingham ezt a következtetést, hogy: 1. Tertullianus a De Spectaculis című művében a keresztséget a „hit pecsétjének” nevezi (*signaculo fidei*; XXIV. fejezet); 2. a körülmetélést Apologetikájában a zsidók „testi pecsétjének” tarja (*signaculo corporis*; XXI. fejezet); 3. ez a testi jel pedig (az olyan sajátosságokkal együtt, mint a étkezés, szent napok és elnevezés) megkülönbözteti a zsidók népét a keresztyénektől (XXI. fejezet).

zöleg árnyékban és képben adatott, de Krisztus eljövetelével igazságban betöltetett.”²⁹ Ezt követően a napok számával érvel kissé bonyolult gondolatmenettel: a nyolcadik napból (vasárnap) Krisztus feltámadásával első nap lett. Mivel az igazság megelőzte a képet (imago), így az „első nap” is a szív körülmetélésére sürget bennünket. Cyprianus, püspöktársai, de még Fidus sem vitatta tehát, hogy a keresztség a körülmetélés beteljesedése; a kérdés csak a részletekre vonatkozott: azaz hogy a gyakorlatban mennyiben érvényesül még az ószövetségi forma (a nyolcadik nap). Vajon Cyprianus a lényegi egyezést hangsúlyozza a két szövetségi jel között, vagy a körülmetélés túlhaladottságát? Mindkettőre találunk érveket a fenti gondolatmenetben. Ami biztosan hangsúlyos az egyházatyánál, az a következő megállapítás: a testi körülmények nem korlátozhatják Isten kiáradó kegyelmét; s ezek megszűnésével éppen a lehető legkorábban adományozott keresztség válik lehetővé és szükségessé. A szükségesben nem kimondottan a szövetségkötésre hivatkozik Cyprianus, hanem Isten általános kegyelmére és szeretetére. Kálvin egyébként ugyanerre az általános szeretetre hivatkozik, de a szövetség körén belül.³⁰

Nazianzoszi Gergely (329/330–389/390) 40. számú, keresztségről írt beszédének 28. részében azt mondja, hogy jobb a gyermeket a keresztségben még tudatlanul megszentelni, mint hogy pecsét és beavatás nélkül („sine sigillo et initiatione”) maradjon. Ezután így folytatja: „Ezt [ti. a keresztséget] magyarázza számunkra a körülmetélés, melyet a nyolcadik napon szolgáltatott ki, és amely egy bizonyos módon a keresztségnek képe lett; és azokon is elvégezték, akik még értelmükkel nem fogták fel azt.”³¹

²⁹ „Nam quod in iudaica circumcissione carnali octavus dies observabatur, sacramentum est in umbra atque in imagine ante praemissum, sed veniente Christo veritate completum.”; Concilia Carthaginensia (1844), 1013-1019.

³⁰ Cyprianus érve is csak a szövetségi körön belül értelmezhető: hogyan maradhatna máskülönben a Krisztusban kapott kegyelem különös kegyelem, *gratia specialis*?

³¹ „Atque huius rei ratio nobis est circumcisio, die octavo peragi solita, quae baptismi figuram quodammodo gerebat, atque iis, qui rationis adhuc expertes erant, offerebatur...”;

Chrysostomos (344–347) szerint „a mi körülmetélésünk a keresztség”.³² A Genézis 17 alapján írt homíliájában így fogalmaz: „De a mi körülmetélésünk, s értem ezalatt a keresztség kegyelmét, fájdalom nélkül szerez számunkra gyógyulást s ezernyi egyéb áldást, és a Lélek kegyelmével tölt el bennünket; ennek nincs meghatározott ideje, mint amannak volt; hanem bárki részesülhet e kéz nélkül történő körülmetélésben, legyen bár élete legeslegelején, derekán vagy éppen alkonyán; amelyen keresztlümmenni nem nehéz, sőt megszabadít a bűnök terhétől és bocsánatot ad minden múltbéli vételre.”³³

Ágoston (354–430) gondolataiban nyomokban már Kálvin érvelésének logikáját fedezhetjük fel: „Ha valaki isteni szerzőséget [tekintélyt] keres ebben a témában [gyermek megkeresztelése], [...] a csecsemők megkeresztelésének értékét alátámaszthatjuk a testi körülmetéléssel is, melyet a nép [Isten népe] korábban elfogadott; Ábrahám is megigazított, mielőtt elfogadta azt (Róm 4,11)”.³⁴

Nazianzenus (1853), 399.

³² „nostra autem circumcisio, vel baptismatis, inquam, gratia...”; Chrysostomos (1862), 373.

³³ Fordítás: Gulyás Melinda; Booth (2005), 222.

³⁴ „...tamen veraciter conjicere possumus, quid valeat in parvulis Baptismi sacramentum, ex circumcissione carnis, quam prior populus accepit, quam priusquam acciperet justificatus est Abraham.”; Augustinus (1865), 4.24.31., 174.

Az időben nagyobb léptékkal haladva meg kell említenünk még **Aquinói Tamás** (1225–1274) fő művét. Kálvin gyermekkeresztségről szóló érveléséhez írt jegyzetében Buzogány Dezső – Ágoston *De civitate Dei* című műve mellett – *A teológia foglalatát* is megemlíti.³⁵ A hivatkozott részben Aquinói a körülmetélést a hit kinyilvánításának nevezi, mellyel a régiek a hívők közösségébe tagozódtak. A körülmetélés sákramentum, mely a keresztséget készítette elő, ezért „előképe” (figura) annak. Az 1Kor 10-ben Pál – Aquinói szerint – csak azért nem a körülmetélést hozza a keresztség előképéül, mert az kevésbé ábrázolta ki külsőleg a keresztséget, mint a tengeren való átkelés vagy a felhő.³⁶

A teljesség igénye nélkül összeállított felsorolásunkból nem hagyhatjuk ki végül **Ulrich Zwingli** (1484–1531) nevét sem, aki talán Kálvin közvetlen előfutára a szövetségi szemléletű sákramentumi tanításban. Buzogány Dezső jegyzeteiben az ő nevét említi a legtöbbször Kálvin érveinek gondolati forrásaként.

Zwingli a szövetségi szemléletű teológia felől néz a körülmetélésre és a keresztségre. Számá-

ra mindkettő elsősorban *signum initiationis*, a közösségbe való felvétel jele. Zwingli (Lutherrel szemben) nem beszél a gyermekek hitéről, mert – ahogy János keresztsége is az Eljövendőre mutatott, úgy a gyermekek is – a keresztséget egy jövőbeli hitre való tekintettel kapják.³⁷ A holland Alting von Geusau szerint alapvetően két oszlopra épül Zwingli érvelése:³⁸ 1. a gyermekek Istenhez tartoznak, ezért a hozzátartozás jelét is viselniük kell (Mt 19,13-15 és 1Kor 7,14 alapján); 2. a gyermekkeresztség a körülmetélés újszövetségi megfelelője (Róma 4,11; Kol 2,11).

A gyermekkeresztség Zwingli értelmezésében ugyanarra szolgál, mint amire az ószövetségi körülmetélés volt hivatott: jelzi, hogy Isten a hívők gyermekeit is elismeri, és magához csatolja. Így a keresztség az „elköteleződés jele” (*Pflichtzeichen*) lesz, melyet a gyermek tanítása és nevelése követ, ahogy az Ószövetségben is megelőzte a hitet a körülmetélés.³⁹

Bár látható, hogy az egyházatyák, a teológiai előfutárok máshogy gondolkodtak például a keresztség instrumentalitásáról, mint Kálvin, a genfi reformátor mégis sokat meríthetett a régiek gondolataiból. Kálvin emellett még elődeinél is részletesebben bontja ki a keresztség és a körülmetélés kapcsolatának tartalmát, és mélyrehatóan elemzi annak lehetőségeit, illetve következményeit is. Kálvin értelmezése alapján az ószövetségi körülmetélés sokkal több, mint analógia. Nem egyszerűen illusztrálja számunkra Isten szövetségét; még az Isten népéhez való csatlakozás szempontjából sem csupán „olyan, mint” a keresztség. Kálvin szerint ugyanazt fejezi ki a kettő: Isten megelőző kegyelmének az ószövetségi és az újszövetségi

³⁵ Kálvin (2014), 4.16.1., 559. (1. jegyzet)

³⁶ „Circumcisio autem erat quaedam protestatio fidei, unde et per circumcisionem antiqui congregabantur collegio fidelium. Unde manifestum est quod circumcisio fuerit praeparatoria ad Baptismum et praefigurativa ipsius, secundum quod antiquis patribus omnia in figura futuri contingebant, ut dicitur I Cor. X, sicut et fides eorum erat de futuro.”; Thomas de Aquino, 3.70.1.

³⁷ Von Geusau (1963), 49.; Kálvin (2014), 4.16.20., 403-404.

³⁸ Von Geusau (1963), 52.

³⁹ „Uß dem ursprung der beschnydung sehend wir eigentlich, das der kindertouff glych dahin dient, dahin ouch die beschnydung dienet hatt, namlich, daß die, so in den waren gott vertrauend, ouch ire kinder zuo erkantnus und anhangen desselbigen gottes ziehen söllend; in welchem nütz weniger das pflichtend zeichen vorgon mag und die ler harnach volgen, weder imm alten testament die bschnydung vor dem glauben ggeben ist.”; Zwingli (1927), 295.

korban is volt egy kifejező sákramentuma. Valóságosan ugyanaz a keresztség az újszövetségi nép számára, mint ami a körülmetélés volt az Ószövetségben: mindkettő a hitből való megigazulás pecsétje, s ennek a hitnek a tartalma Isten minket megelőző, önfeláldozó váltságműve. Ennek kifejtésére azonban már nincs lehetőségem ezen rövid tanulmány keretei között. Kedves Olvasó, legyen ezen írásom egy rövid bevezető az Institutio negyedik könyve 16. fejezetének tanulmányozásához!

4. Felhasznált irodalom

- A Heidelbergi Káté – A Második Helvét Hitvallás, Kálvin Kiadó, Budapest, 2008.
- Augustinus, De Baptismo contra Donatistas, in: Migne, Jacques Paul (szerk.), Patrologiae Cursus Completus, Series Latina, Tomus XLIII., Párizs, 1865.
- Beale, Gregory K., A New Testament Biblical Theology, The Unfolding of the Old Testament in the New, Baker Publishing, Grand Rapids, Michigan, 2011.
- Bingham, Joseph, Origines Ecclesiasticae, or the Antiquities of the Christian Church and other works, Vol. III., William Straker–J. H. Parker, London, 1840.
- Booth, Robert R., Az ígélet gyermekei, Presbiteriánus Kiadó, Miskolc, 2005.
- Childs, Brevard S., Biblical Theology of the Old and New Testaments, Fortress Press, Minneapolis, 1993.
- Chrysostomus, Joannes, Homiliae in Genesin, In Cap. XVII. Genes. Homil., Homilia XL., in: Migne, Jacques Paul (szerk.), Patrologiae Cursus Completus, Series Graeca, Tomus LIII., Paris, 1862.
- Concilia Carthaginensia, Carthaginense Concilium Sub Cipriano Tertium, in: Migne, Jacques Paul (szerk.), Patrologiae Cursus Completus, Series Latina, Tomus III., Párizs, 1844.
- Cullmann, Oscar, Baptism in the New Testament, SCM Press, London, 1950.
- Von Geusau, L. G. M. Alting, Die Lehre von der Kindertaufe bei Calvin, Uitgeverij H. Nelissen, Bilthoven, 1963.
- Gooding, David, The Riches of Divine Wisdom, The New Testament's Use of the Old Testament, Myrtlefield House, Coleraine, 2013.
- Goppelt, Leonhard, Az Újszövetség Theológiája, I. kötet, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya, Budapest, 1992.
- Justinus Philosophus et Martyr, Dialogus cum Tryphone Judaeo, XLIII., in: Migne, Jacques Paul (szerk.), Patrologiae Cursus Completus, Series Graeca, Tomus VI., Paris, 1857.
- Kálvin János, A keresztyén vallás rendszere, I–II. kötet, Buzogány Dezső (ford.) Kálvin Kiadó, Budapest, 2014.
- Nazianzenus, Gregorius, Oratio XL., In Sanctum Baptisma, in: Migne, Jacques Paul (szerk.), Patrologiae Cursus Completus, Series Graeca, Tomus XXXVI., Párizs, 1853.
- Von Rad, Gerhard, Az Ószövetség teológiája, I. kötet, Osiris, Budapest, 2000.
- Thomas de Aquino, Summa Theologiae, <http://www.corpusthomicum.org/sth4066.html> (letöltés dátuma: 2016. március 8.), 3.70.1.
- Zwingli, Huldreich, Von der Taufe, von der Wiedertaufe und von der Kindertaufe, in: Bretschneider, Karl Gottlieb et al. (szerk.), Huldreich Zwinglis sämtliche Werke, vol. 4 (Corpus Reformatorum 91.), Heinsius, Leipzig, 1927.

Czentnár Simon
doktorandusz

C Anselmus: Meditatio de Redemptionis Humanae

Meditatio az ember megváltásáról

Bevezetés

A középkori filozófiai irodalom számos irodalmi formái között teológusoknak is érdekes és gyönyörűséget okozó írásokat találunk, amelyeket meditatio-nak nevez szerzőjük. E műfaj legnevesebb művelői között Augustinust (Vallomások), Anselmust (Monologion, Proslogion), Bonaventurát (a ferencesek legendás életű rendfőnökét, egykori párizsi professzort) említik, de a műfaj kései művelője volt René Descartes is (Meditationes de prima philosophia). Formailag sok esetben egy befelé forduló elmélkedéssel, egy belső dialógussal találjuk szembe magunkat, amely nem annyira az általunk megismert és gyakorolt külső forrásokra támaszkodó gondolatvezetést, hanem sokkal inkább egy belső gondolkodást jelenít meg. Anselmus írásának hangvétele igen bensőséges, szinte augustinusi stílusú, ami nem véletlen, hiszen a szerzetesi létében a Szentírás és Augustinus a gondolkodás és elmélkedés nélkülözhetetlen forrásai voltak¹.

A fordításban közreadott szöveg rendkívül értékes rövidke írás. A helyettes elégtétel tanát részletesen kifejtő Cur Deus Homo (CDH) már úgy tűnik, hogy a kortársakat is megosztó írás lett. Az Istenember, mint szükségszerű megoldás okozhatta a legkomolyabb problémát, s bár művében Anselmus kifejtette, hogy Krisztus szabadon döntött, mikor küldetését elfogadta, ez az írás meglehetősen szájbarágósan közli ezt a fontos megállapítást. Mint filozófiai irat, egyértelmű célja a félreértések eloszlatása, miközben a CDH alapvető tételei és megfogalmazásai rendre felbukkannak a kifejtésben. Az írás fordításához egy latin nyelvű kritikai kiadást²

és Jasper Hopkins filozófia professzor angol nyelvű fordítását használtam fel. Meglepően komoly eltérések mutatkoztak időnként, noha egyazon forrásból dolgoztunk. A fordítás nyilván lehetne sokkal színvonalasabb is, de bízom abban, hogy az az érték, amely mégis e szerény előadásban föltárul, örömeire lehet sokaknak. A []-ben közölt szavak beleérthetőek a szövegbe, de értelmező céllal kerültek be, például azért, mert az eredeti szövegben nehezen lekövethető névmások kusza sora olvasható, a ()-ben közölt dőlt betűs írások pedig szerkesztői utalások a szöveg értelmezését elősegítendő. Egy-egy pont közé kerül majd néhány //-ben közölt megállapítás, magyarázat gyanánt, amely lehetőség bemutatni azt a kincsestárat, amely a szöveg háttérében felismerhető.

*

1. Keresztyén lélek! Lélek, ki fölébresztetett a sír halálából; lélek, kit Isten vére kiszabadított és megváltott a nyomorult szolgaságból: ébreszd fel elmédet, emlékezz feltámadásodra,

and theological treatises of Anselm of Canterbury, 2000. Minneapolis, The Arthur J. Banning Press

¹ Sweeney, Eileen, „Literary Forms of Medieval Philosophy”, The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Summer 2015 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <<http://plato.stanford.edu/archives/sum2015/entries/medieval-literary>

² F S Schmitt OSB: S Anselmi Cantuariensis Opera Omnia, 1946, Edingburgh. Vol III. 84-91. p. Jasper Hopkins & Herbert Richardson: Complete philosophical

gondold meg megváltásodat és megszabadításodat! Idézd fel hol és miben áll a megváltás ereje, törd a fejed róla meditálva, gyönyörködj ezt szemlélve! Küzd le ellenszenvedet, mutasd erősnek szívedet, erőltess meg ebben elmédet! Ízleld meg a te Megváltód jóságát, lobbanjon lángra szereteted Megváltód [iránt]! Fogyaszd az [Úr] igéinek lépes mézét, szívdd ki édes zamatát, nyeld le gyógyító édességét! Rágj gondolkodás által, szívdd ki megértve, nyeld le szeretet és öröm által. Örvendezz e rágás által, adj hálát szívogatva, gyönyörködj e lenyelésben!

2. Hol van, s miben áll megszabadításod ereje, s értéke? Bizonyára feltámasztott téged Krisztus. E jóságos Samaritánus meggyógyított téged, ez a jó barát, Krisztus, saját lelke [által] megváltott és megszabadított téged – mondom. Ezért a te megváltásod ereje Krisztusnak ereje.

3. Hol van Krisztusnak ez az ereje? Bizonyára kezeibe fűrt *tövis*³, amellyel kezét a keresztfához szegezték. Hol van ez az erő az ő hatalmas erőtlenségében? Miféle magasztosság van e nagy megaláztatásban? Miféle tiszteletre méltó dolog e nagy becsméréseben? Ezért tehát bizonyára elrejtőzött gyöngeségben, eltitkoltatott megaláztatásban, elkendőztetett gyalázatban. Ó elrejtett hatalom: megfeszített ember, aki keresztre szögezett kezedd megakadályoztad az emberi nem örök halálát; a fára szegezett ember kiszabadította az örök halálba szegezett világot! Ó eltitkolt hatalom: egy latrokkal elítélt férfi szabadítja meg a démonokkal elítélt embereket; a keresztre feszített ember von magához mindeneket! Ó fátyol mögé rejtett erő: egyetlen lélek szenvedése megszabadított sokakat, kivonván [őket] a pokolból!

/Az istenember fogalom első nehézsége a szolgai formába rejtett isteni hatalom, a krisztológia egyik legfeszítőbb paradoxonja/

4. Mond miért, jóságos Úr, kegyes Megváltó, hatalmas Szabadító, miért takartad e nagy alázatba a [te] nagy hatalmadat? Talán azért, hogy megcsald az ördögöt, ki megcsalván az embert

kitaszította a Paradicsomból azt? Az Igazság egészen bizonyosan nem téveszt meg senkit sem. Aki nem ismeri, s aki nem hisz az igazságban, az téveszti meg a saját magát! Aki látja az igazságot, és megveti, vagy becsméri azt, saját magát csalja meg. Mert az igazság nem csal meg senkit sem. Vagy talán azért [rejtetted el hatalmadat], hogy az ördög saját magát tévesztesse meg? Ismét [mondom] az igazság bizonyosan nem téveszt meg senkit sem; valamint nem az volt a szándéka, hogy valaki megtévessze magát, jóllehet állítják, hogy szándékában állt az igazságnak, megengedve, hogy ez [így] történjen. Nem azért öltötted magadra az embert, hogy elfedd, ami tudható, hanem, hogy felfedd, amit nem tudunk. *Magadat igaz embernek és igaz Istennek mondtad, s műved ezt világossá is teszi.* Nem azért történt így, rejtett módon, hogy bárkit is megtévesszen, hanem, hogy minden a maga jó rendjében menjen végbe, amiként elrendeltetett. Ha pedig rejtettségről szólunk, nem másért, mint, hogy mindez nem jelentetett ki mindenki számára. Mert jóllehet az igazság nem mindenkinek lett nyilvánvalóvá, magát soha meg nem tagadhatja [t. i. az igazság]. Uram, nem azért cselekedtél így, hogy megtévessz, vagy bárki megtévessze magát, hanem azért tetted [így], amiként ez meg is történt, hogy megmaradj mindenkor az igazságban. Aki tehát megtévesszti magát a te igazságodban, ne reád tegyen panaszt, hanem saját tévedését [emlegesse, mikor panaszkozik].

/Anselmus egy külön dialógusban fejti ki igazság fogalmát/

5. Vajon valamiképpen jogosan van-e az ördögnek Istennel vagy az emberrel szemben követelése, hogy az Isten köteles – ezen a módon, hatalmát elrejtve – ellene tenni az emberért, hogy ez megölje igaztalanul az igaz ember Jézust? Egészen bizonyos, hogy Isten nem tartozott az ördögnek semmiféle bírságot megfizetni, és az ember sem volna köteles, ha legyőzi a bűnt, azonképpen könnyen szabadult volna, mert ha megtartotta volna a teljes igazságot, megmenekült volna a halál borzalmától. Az ember tehát

³ nehezen lefordítható szó cornum alakban szerepel

csakis Istennek tarozik bármivel is. Mivel nem az ördög ellen, hanem Isten ellen vétett, ezért nem az ördög felé van [tartozása] az embernek, ezért mind az ember, mind az ördög sokkal inkább az Istennek adósa! Sőt inkább [az a valóság], hogy az ördög vegzálja az embert, de nem az igazságosságra szorít, hanem a pusztulásra, és ezt nem az Isten parancsára teszi (*t. i. a mi vegzálásunkat*), csupán eltúri azt [az Isten]; éppen ezért Istennek igazsága, és nem az ördögé követel (*valamiféle ellenszolgáltatást*). Ezért tehát nem lehet semmiféle [követelése] az ördögnek Istennel szemben; amelynek engedve Isten köteles volna háttérbe szorítani önmaga ellenében, vagy akár elhíresztelni hatalmát, hogy az ember üdvét biztosítsa.

/Ez egyben a klasszikus 3 szereplős dráma Isten-ördög-ember, két szereplőre szűkítése, az ördög szerepe marginalizálódik⁴. Azt hozzá kell fűzni, hogy az anselmi bűn fogalomnak két része van: engedetlenség és tiszteletlenség. A hűbérúrral szembeni tisztelet elmulasztása talán súlyosabb vétek a konkrét mulasztásnál. E kettősség növeli a bűnök súlyát, hiszen bűnös állapotunkban nem tölthetjük be Istentől rendelt hivatalunkat. Ezért is fizetni kell, s ez növeli tovább a szükséges fizetséget. De Anselmus szerint a bűn rabsága nem abban áll, hogy az ördög hatalma alatt vagyunk, hanem sokkal inkább abban, hogy Istennek adósa vagyunk. Az adósság szorosabb egybetartozás lehet a szeretetkapcsolatnál is, és ez a szoros összetartozás fájdalom. Az adósság fogalom bibliai teológiára építő kifejtéséhez jó alapot szolgáltat az Úr imádságának bűnbocsánat fogalma./

6. Kérdem én: kényszerítette-e bármi szükségyszerűség a Legnagyobbat arra, hogy magát megalázza, a Mindenhatót, hogy valamiképpen a nagy tett megvalósuljon? *Sokkal inkább minden szükségyszerűség és lehetetlenség az ő akaratának van alávetve. Ezért tehát amit akar, annak szükségszerű meglennie, amit pedig nem akar, lehetetlen annak meglenni.* Ezért tehát

⁴Dér Katalin: Szépséges Értelem – Canterbury Szent Anzelm teológiája és filozófiája, 2001. Budapest, Szent István Társulat. 225-226. p

egyedül akaratából és jóságából (szabad akaratából, hajlandóságából), hiszen az ő akarata mindig jó, cselekszi ezt.

7. Mert nem az Istennek volt szükséges ezen a módon üdvöt adni az embernek, hanem az emberi természet igényelte azt, hogy ezen a módon tegyen eleget Istennek. Nem Istennek kellett ekképpen elszenvedni ezeket a gyötrelmeket, hanem az embernek volt szüksége arra, hogy ezáltal békíttessék meg [Istennel]. Megaláztatnia sem Istennek kellett, az embernek volt szüksége arra, hogy ekképpen emeltessen ki a pokol mélységéből. *Az isteni természetnek sem megaláztatni, sem szolgálnia nem kell (azaz nem kényszerül), de nem is képes!* Szükséges volt az emberi természetnek megcselekedni mindezeket, hogy helyreállíttassék [azon állapota szerint] amelyre [Isten] megteremtette; de ezt elszenvedni sem ez [az ember], sem más nem volt képes elszenvedni, mint Isten. Az ember azonban nem állíthatatik helyre abba az állapotba, melybe eredetileg állíttatott, hacsak nem lesz hasonlóvá azokhoz az angyalokhoz, amelyekben nincsen bűn. Ezt az állapotot lehetetlen elérni, hacsak nincs bocsánat minden felgyülemlett bűnünkre, ami nem valósulhat meg másképp, csak egy megelőző [jellegű] teljes elégtétel által (*azaz korábbi, teremtett állapotunk visszanyeréséhez fizetnünk kell*).

/Kiemelt részek: Itt korrigálja a sokat bírált szükségyszerűség fogalmat/

Ennek az elégtételnek kiválónak kell lennie, amit az, aki vétett, vagy valaki más, a magából Istennek adhat, amit nem tartozik [adni], és ami felülmúl mindent, ami nem Isten. *Ha pedig vétkezni annyit tesz, mint az Istennek [kijáró] tiszteletet meg nem adni; az ember nem köteles ezt tenni [tiszteletadást], hacsak nem kell elpusztulni mindennek, ami van és nem Isten: mindenestre, amit a tiszta értelem és a változhatatlan igazság megkövetel, hogy az adjon elégtételt az ellopott tiszteletért cserébe, aki vétett, valami nagyobb, mint amit nem kellett volna elkövetnie.*

8. Az emberi természet egyedül (*önmaga*) nem képes eleget tenni, az adósságot rendező elégtétel nélkül pedig nem lehet megbékülni, mert Isten igazsága az ő országában nem hagyhatja meg a mértéktelen bűnt: ezért segítségünkre sietett az isteni jóság, saját személyemet öltötte magára az Isten Fia, hogy ebben a személyben legyen Isten emberré, amelyben mindent felülmúló hatalmat birtokolt, és nem csak az Istenen kívül eső teljes létet magára vette, hanem a bűnösök minden adósságát is, mivel pedig maga nem volt adós bármit is megfizetni, megfizetett mások helyett, akik képtelenek voltak magukért megfizetni.

9. Csakugyan értékesebb ennek az embernek élete mindennél, ami nem Isten, és [értéke] felülmúl minden tartozást, melyért a bűnösök elégtételt fizetni kötelesek. Éppen ezért meggyilkolása minden bűn nagyságát és sokaságát felülmúlja, melyet csak elgondolhatunk Isten személye ellen: nyilvánvaló ez, mivel az ő élete tekintélyesebb, ez a bűn is súlyosabb, [azok között], melyeket Istennel szemben elkövettek. Minthogy ez az emberi élet, nem volt köteles meghalni, mivel nem volt bűnös, egyedül a sajátjából adhatott elégtételt az Atyának, odaadva életét a mi megigazulásunkra, mikor engedte magát a mi igazságunkért elfogni, hogy példát adjon arra nézve, hogy nem kell elhagyni Isten igazságát, ha elkerülhetetlenül a halálon keresztül kell menni, mivel ő nem volt köteles meghalni, aki megtartotta az igazságot, szabadon elkerülhette volna a halált, de mégis önként elhordozta azt a mi megigazulásunkért. Ezért ez az emberi természet, amely nem volt adós, adhatta meg ezt, hogy megváltson másokat, ezáltal megfizetve azt, amivel tartoztak.

10. *Mindezekben az isteni természet nem aláztatott meg, de az emberi természet felemeltetett.* Az isteni természet nem gyengült meg, de az emberi természet kegyelmes segítséget kapott. *Emberi természetében pedig nem valamiféle szükségszerűség miatt szenvedett, hanem egyedül szabad akaratából.* Nem valamiféle erőszak miatt bukott el; hanem saját jóságából, Isten

iránti tiszteletéből és a többi ember hasznára, dicséretesen és kegyesen tűrte a borzalmas erőszakot, mellyel feláldoztatott, nem valamiféle kényszerített engedelmességből, hanem következetes bölcsessége szerint.

/Az aláhúzott mondat a CDH-ban is szerepel, szépséges pozitív antropológia/

11. Nem is az Atya parancsa kényszerítette rá a halál elszenvedését, önként tette, hogy ezáltal az Atyát megbékítse, az ember előmenetelét szolgálja. Nem az Atya kényszerítette erre Őt, nem tartozott e nagy tiszteletet az Atyának megadni, de jóságos Fiúi akaratából fel tudta ezt ajánlani önként. Így tehát szabadon vállalt az Atyának való engedelmességet, mert meg akarta tenni, ezzel akarván az Atyát megbékíteni. Végezetre, minthogy az Atya adta neki ezt a jó – bármily szabad – akaratot, mindazáltal helyesen szólunk, [ha azt mondjuk], ezzel Isten parancsát fogadta magába. *Ezen a módon engedelmes volt az Atyának, mind halálig, és azt a parancsot adta, amit az Atyától is vett és kiitta azt a kelyhet, amelyet az Atyától kapott.* Mivel ez az emberi természet tökéletes és szabad [akaratból származó] engedelmessége, mellyel saját szabad akaratát önként alávetette Isten akaratának, elfogadta bármiféle kíváncsítás nélkül, önként és szabad módon, Isten jó akaratát, és így teljesítette be művét.

/A szabad akarat Anselmus gondolkodásában az Atya akaratával való akarat egyezést jelent. A kiemelt rész szinte bibliai idézetgyűjteményként hat./

12. Ezért ez az ember megszabadította az összes többi, önként adta ezt az Úrnak, pontosan kiszámítva azt az adósságot, amelyet megfizetett. E fizetéssel nem egyszeri módon váltotta ki az embert bűnéből, hanem előre is megadta a méltó vezeklést, amely soha nem ígértetett a bűnösöknek. Minthogy pedig ez a vezeklés megtörtént a kereszten, a mi Krisztusunk megváltott minket a kereszten. Megtartatnak mindazok, akik méltó ragaszkodással akarják a kegyelmet, de akik elvetik, elvettetnek, mivel

fennáll még tartozásuk, melyet meg nem fizettek.

/Itt ér véget a gondolatok kifejtése, innentől egyre inkább egy szemlélődő imádságba fordul a szöveg, kilép a keretkből és kifejezi az Isten iránt vágyakozó lélek isteni szeretetben való feloldódásának leghatározottabb igényét. Sorai bátorítóak, helyenként retorikusak, és talán megütközést keltően intimek. Egy gondolkodó ember sorai, akinek érzései is vannak/

13. Íme, keresztyén lélek, ez a te szabadításod ereje, szabadságod oka, megtartatásod ára. Fogoly voltál, de ezáltal megszabadultál. Szolgáló (*ancilla*) voltál, most szabad vagy. Számkivetett vagy, aki ezáltal tért haza, valaki, aki megtaláltatott, valaki, aki a halálból feltámadott. Ezt parancsolom, ó ember, rágd meg, szívd ki, hogy táplálják a te szívedet [e gondolatok], *amikor ajkad elfogadja a Megváltó testét és véréét*. Legyen ez mindennapi kenyered, az élet, életutad, életmódod, így fogsz megmaradni Krisztusban és Krisztus tebenned, és így lesz teljessé eljövendő életed öröme.

/kiemelt rész: finom utalás az Úrvacsorára/

14. De Te, Uram, Te, aki azért, hogy én éljek, alávetted magad a halálnak, mondd, hogyan örüljek szabadságomnak, mely nem volt lehetséges anélkül, hogy te rabságra juss? Miként örülhetek üdvösségemnek, amelynek fájdalom lett az ára? Vagy örvendezek szenvedéseden, amelyet ez a kegyetlenség okozott neked, mert ha nem teszik, és ha te nem szenvedsz, ez a jó nem lehetne az enyém? Másfelől, ha ezen siránkozom, azokon, amik meglettek, és amik nem voltak, öröömre lesz? Bizonyos, hogy semmit sem lehetett tenni, hacsak nem azt, amit te önként megengedtél, és semmit sem szenvedtél, amit kegyesen nem akartál. Meg kell vetnem a kegyetlenséget, részvétellel kell felmutatnom munkádat és halálodat, szeretnem kell kegyes akaratodat és hálát adni, és örvendezni a te nagy jóságodon!

15. Ezért, parányi ember, engedd át az Úrnak a kegyetlenek megítélését, és vond közel magadhoz megváltásod gondolatát! Vizsgáld meg eredeti állapotodat, gondold meg, mit tett érted és viseltessél szeretettel iránta! Lásd meg szükségedet és az Ő jóságát, lásd, micsoda kegyelmet ad neked és mekkora szeretettel tartozol ezért! Sötétségben, csúszós talajon, lefelé ereszkedve, pokolba vezető útvesztő káoszában voltál. Súlyos teher csüngött nyakadon és húzott téged lefelé, hordozhatatlan teher nyomott felülről téged, láthatatlan ellenség terhelte téged teljesen rád nehezelve. Így voltál, nem tudva, hogy nincs segítséged, ebbe az állapotba születél. Ez volt a te helyzeted, ez ragadott meg téged! Rettenj meg az emlékezésben, remegj bele a gondolkodásba!

16. Ó jóság! Ó Uram Jézus Krisztus, ezen állapotomban nem kerestelek, és nem gondolkodtam ezekről, ameddig meg nem világította napod és meg nem mutattad nekem. Elhajítottad a súlyt, ami lehúzott, elmozdítottad a terhet, ami felülről nyomott engem, eltaszítottad üldözőimet, akik ellenem támadtak. Új neven szólítottál, és nevedről neveztél, lehajoltál hozzám és [lábra] állítottál mondván: 'bízzál, én vagyok a Megváltó, lelkemet adtam érted.

Ha ragaszkodsz hozzám, kimentelek a rosszból, a mélységben, amelybe tartasz, nem fogsz elpusztulni, hanem elvezetlek téged az én királyságomba az Isten örökébe és az enyémbe'. Ezután a te védelmedbe fogadtál engem, hogy sohase sérüljön meg lelkem saját akarata ellenében. És íme, mikor még nem kötődtem hozzád, ahogyan [nem is] társalogtam [veled], [te] mindezidáig vártál és nem hagytad, hogy pokolba jusson a lelkem.

17. Bizony, Uram, így van ez, és ezt tetted értem. Sötétségben jártam, magamat sem ismerem és mást sem; csúszós talajon, törekenyen és gyöngén csúszkáltam bűnömben, a pokolba tartott életem, mivel első szüleim vétke miatt igazságból (*igaznak teremtettség állapotából, iustitia*) hamisságba (*inustitia*) jutott életem, boldogságból az elmúlás nyomorúságába, hogy ezt szenvedjem örökké. Az eredendő bűn súlya nyomott lefelé, Isten elhordozhatatlan ítéletének súlya terhelt, ellenséges démonok támadtak még nagyobb bűnbe sodorva, hozzám erősen ragaszkodva.

18. E nyomorúságomban nem volt segítségem, de te adtál világosságot, megismertem saját állapotom, amikor pedig még nem voltam képes megismerni ezt, másokat tanítottál az én érdekemben, míg végül nekem is megtanítottad mindezeket. Teljességgel kimozdítottál a lehúzó súly, a rám nehezedő teher, ellenségem gyöt-rése alól, amely bűnbe beleszülettem, kiemeltél a kárhozatból, megtiltottad, hogy a gonosz lelkek rajtam hatalmaskodjanak. *Saját nevedről nevezteél keresztyénnek*, ezért vallhatom is ezt, hogy ismersz engem, a te megváltottadat; talpra állítottál és felemeltél engem szeretetedhez és figyelmedhez. Segítettél, hogy vallást tegyek lelkem üdvéről, amiért életedet adtad, s nekem ígérted dicsőségedet, ha követlek téged. És amikor még nem követtelek, te mégis vártál, kivártad, míg elkészültem erre, s bízattál, hogy elnyerhessem ígéretedet.

19. Figyelj én lelkem, figyelmezz teljes benső valómra, mennyire lekötelez mindez a magam valóságában! Bizonyára, Uram, mivel megal-

kottál engem, egész hátralevő életemmel szeretetednek tartozom, mert engem megváltottál, tied teljes valóm, ezért a nagy ígéretért tied teljes valóm. Légy áldott Uram, hogy megízlelhetlek szereteted által, amely [szereteted] megízlelhetek e gondolatok által. Meg fogom tapasztalni, amit most elgondolok, s ezáltal ismerem meg ajándékodat. Többel tartozom neked önmagamnál, de képtelen vagyok többet adni annál, amit bírok, emeld fel Uram a te szeretetedbe teljes valómat! Ami vagyok, legyen teljesen tied, add, hogy szereteted határozza meg az én állapotomat!

20. Íme, Uram előtted van szívem. Próbálkozik, de magától képtelen; tedd te meg, amire magától nem képes! Engedj engem szereteted belső szobácskájába! Kérek, könyörgöm, zörgetek. Te adod [ajkamra] a kérést, fogadd el [imámat]! Te adod a könyörgést, adj bebocsátást! Te tanítasz zörgetni, nyisd meg [az ajtót] a zörgetőnek! Minek adod, tán', hogy megtagadd az óhajt? Kicsoda jut be, ha a kereső csalódik? Kinek nyílik meg, ha a zörgetőnek zárva marad? Kicsoda esedezhet, ha visszatartod tőlük szeretetedet? Tőled van a vágy és tőled a célba érkezés. Lelkem kitartóan ragaszkodik ehhez! Jóságos Uram, ne taszíts el engem, gyöngye vagyok, éhezve a te szeretetedre, erősítsd lelkemet! Elégítsd meg lelkemet szereteteddel, tápláld megtapasztalásod által, töltsd el szereteteddel azt! Teljesen betölt engem és birtokba vesz teljességgel, mert csak te vagy áldott Isten mindörökké az Atyával és a Szentlélekkel egyetemben. Ámen.

Székely Tamás

Csenddé lett

Egyetem: órák, prezentációk, ZH-k, teológusok és tanárok. Kollégium: szobatárs, széknycorgás, ajtó csapódás, mosógépzörgés, harsány nevetés. Budapest: autók, metrók, villamosok, buszok, turisták, járókelők és dolgozók. Mindenhol zaj, sehol sincs csend. Reggeltől estig nyüzsg a pesti élet, sokszor még éjszaka is. Hová induljak, ha csendet akarok?

A város csendesebb részei (például Pestszentlőrinc, vagy a budai hegyek magánya, esetleg a Normafa) legalább fél, de inkább egy óra utazásra vannak tőlünk, nekem meg csak másfél órám van. Elindulok – a portán csak egy zaklatott „áldás”-ra futja –, rohanok, el a zajból. Megyek az utcán, leszegett fejjel, mert már nem akarok embereket látni. Megyek, csak megyek a fejem után, el a Lónyay mellett, le a partra. Sétálok, körülöttem tömeg – sehol sincs csend. Folytatom az utam: a Bálna, Corvinus Egyetem épületei, Fővám tér. „Merre menjek? Fel a hídra!” A Szabadság hídon talán kicsit szabadnak érezhetem magam, és tényleg: „ahol az Úrnak Lelke, ott a szabadság” (2Kor 3,17). Elmosolyodom – mert tudom, nem vagyok egyedül a sétám alatt – és megyek tovább. Most már a Duna másik oldalán. Gellért-hegy: ez is zajos, itt is sokan vannak. „Nem akarok itt lenni!” Gyorsítok a lépteimen, ám a püspök (Gellért) szobrát megpillantva lelassulnak eddig szaporálábaim: „ha élünk, az Úrnak élünk, ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Azért akár éljünk, akár haljunk, az Úréi vagyunk.” (Róm 14,8) Újabb mosoly: tényleg nem vagyok egyedül. Már nem is baj, ha zajos a város: Istennel megéri itt lenni. Megint lépkedek – kicsit szaporázva a lépéseket, mert hűvösödik az idő – hosszan sétálok a Dunát és a parton sétáló embereket figyelve: több ezren hömpölyögnek az utakon, a járdákon. Ki kocsival, ki biciklivel, mások meg futva! Sokan azonban csak egyszerűen gyalog. Vannak, akik andalognak, mások meg sietnek, néhány nevető arc is van köztük, de a legtöbb közömbös, vagy feszült... „Nektek pe-

dig a fejetek hajszálai is mind számon vannak tartva.” (Lk 12,7) Hát persze! Most már lelkes is vagyok, és nem csak a hideg miatt szaporázom a lépteimet. Ahogy lépkedek a Budai vár tövéhez érkezem. Felnézek a monumentális épületre, ott fenn a hegyen. „Ti vagytok a világ világossága. A hegyen épült várost nem lehet elrejtetni.” (Máté 5,14) Köszönöm, Istenem! A Batthyány térhez közeledve fentről is, letről is templomtornyok ékesítik a panorámát. „Az Isten temploma szent, ezek vagytok ti!” Szentek, Isten számára elkülönítettek! Hála.

Metróra szállok, hogy visszaérjek a számomra otthonosabb pesti oldalra. Kossuth tér, Parlament – „nincs hatalom másból, mint Istentől” (Róma 13,1). Elgondolkodtató... Sétálok egy kicsit a téren, majd leülök József Attila mellé a partra. Nézem a vizet. „Mikor vízen mész át, én veled vagyok, és ha folyókon, azok nem borítanak el.” (Ézs 43,2) Felszállok a 2-es villamosra, ideje ugyanis visszamenni a kollégiumba. Azért sétálok még egy kicsit: a Fővám térről a Kálvinra. Még mindig nagy a forgatag, a zaj; de az aluljáróból valami más is hallatszik: zene, Vivaldi. Lejjebb megyek, egy kicsit belehallgatok. Pár percig hallgatom, majd végleg elindulok, várnak a mindennapi teendők. Újra a Ráday utcában sétálok, de most másképp, mint másfél órával ezelőtt. A zaj, a zsúfolt város, a tömeg, az elmúlt nap emlékei, a Duna menti panoráma csenddé lett bennem. Istennel átélt csenddé. Most már az „Áldás, békesség!” is másképp hangzik a portához érve...

Kisturi Eszter

Szerelmes Isten

Fővárosi szeptember. Dolgos emberek rohanak egyről a kettőre. Éget a nap ereje. Még gyorsabbak a léptek. Szaporák a levegővételek, sűrűbbek a kánikula sóhajai. Elmerült, gondolkodó tekintetek, hogy üresek-e vagy teltek, ki tudja... félelmetes gondterheltek. Nem jó se kint, se bent. Sietve mennek és jönnek. De egyszer csak... egyszer csak valaki megzavarja a ritmust. Valami nem stimmel, valaki áll. Két lábbal a földön, mozdulatlan áll az aluljáró szűrkeségében. Körülötte fürgeteg. Ez a fiatalember szívéből szólni kezd. A szárazságba szomjoltó népdalt énekel egy szerelemről, magára maradt szerelemről... Szemei csukva. Van ő és a dal. Van ő és a szíve. Végtelenül, mérhetetlenül szeret.

Látjátok a közeledő férfit? Sok ilyen jár erre. Szürke öltöny, a tikkadtságtól kiengedett nyakendő, táskája sűrűn kileng, egy percre sem nyugszik meg. Telefon a kézben, sürgős beszélgetés. Fel se tűnik, nemde? Mennyit láttál ilyen... A fiatalember pedig egyre csak énekel. Szemei csukva. Van ő és a dal. Van ő és a szíve. Végtelenül, mérhetetlenül szeret.

A dalhoz értek az öltönyös léptek, hangosan távozott, alig egy lépésre tőle. Szája sarkában mogorva ránca kiabálva szólt a telefonkészülékbe: jaj, ne már, nem hallak éppen, valaki itt ordibál a fülemben, nem hallak téged!!! S csak sietett. Tovább sietett.

Egy fiatal nő cipője kopog a lépcsőn. A szűrő hőséget árasztó napfényről siet az aluljáró árnyékos komorságába. Tekintet szigorúan előre, pillantás nincs, rutinos, céltudatos léptek előre és előre. Lépcsőről lépcsőre. Szemei telis tele a nap terhével, telis tele gondolatok sűrűjével. A fiatalember pedig egyre csak énekel. Szemei csukva. Van ő és a dal. Van ő és a szíve. Végtelenül, mérhetetlenül szeret.

De csitt...! Hallod ezt? Lassul a kopogás. Egyre kevesebb. Várj csak...! Várj, csak már hallani sem lehet... Megállt. Szemben a fiatalemberrel. Szemei telis telve könnyekkel. Ott álltak ketten, s körülöttük fürgeteg.

Halljátok ezt?

„Ha vétkeitek skarlátpirosak is,
hófehéreké válhattok,
ha vörösek is, mint a bíbor,
fehéreké lehettek, mint a gyapjú.
Ha készségesen hallgattok rám,
élhettek”

(Ézs 1,18-19)

Éneklis az Isten, és egyre csak éneklis Neked. Szemei csukva. Van ő és a dal. Van ő és a szíve. Végtelenül, mérhetetlenül szeret. Ilyen szerelmes az Isten.

Bogyó Zsófia

Biciklin

Bizonytalankodtam. Ma kevesebbet, és csak addig, amíg időm engedte. Biciklin jobban megy a gondolkozás. Meg az ima. Tisztábbak a dolgok. Ilyenkor próbálom elvarrni az elvarratlan szálakat. Néha elvarrhatatlanok. Kevés a perc, amennyi van belőle, az is rossz helyre kerül. Helytelen helyre szóródik a homok. Keserű az utóíze az odakozmált időnek. Már megint nem jutott belőle imádságra. Vagy nem elég. Lehet-e eleget? Mindegy, ami kimaradt, biciklin pótlom. Korábban énekeltem. Most is szoktam, de értékesebbek lettek a saját szavak. Talán kényelmesebb, hogy nem kell belefeszítem az érzéseimet dalszövegekbe. Ha erőlködni kell, akkor az már csak félig jó. Úgy szép, ha szíven üt. Ha újraéleszt. Az is szép, mert életet ad. Egy-egy dal is tud. Mikor Isten szól rajtuk keresztül. Szóval mostanában kevesebbet énekelek. Inkább beszélgetek. Nem önmagammal. Azzal nem jutok előrébb. Hanem Istennel. Érzem, hogy nincsenek teljesen rendben a dolgok vele. Ezen a földön talán nem is lehet teljesen. De mégis, az elmaradt, vagy a sietésben elkopott békességet próbálom újra elkérni. Csak azért, hogy azzal induljak neki a napnak. Nem akarok egy hamis mosolyt visszatükröződve látni mások szemeiben. Legyen igazi az enyém. Meg vagyok váltva. Ez tény. Ezért örülhetek. Csak én olyan vagyok, hogy könnyen titkolom ezt az örömet. Betakarom búval. Teleakasztom aggodalommal. Mint mosott-mosatlan szennyessel. Tudom, hogy nem kellene. Hogy semmi felől ne aggódjál. Biciklin ez is más. Közledek a célomhoz, ahol már nem adhatom másnak tovább a szennyest. Nem az ő inge. A levegő friss, a verőfényes nappal simogat.

Általában sietek. Azért, hogy ne gondoljam meg magam. Ne forduljak vissza. Mindig lenne miért. De azt nem lehet. Ezért imádkozom. Azt mondom, sajnálom, és komolyan is gondolom. Hangosan beszélek. Amit nem mondanék ki, akarva-akaratlanul is kicsúszik a számon, mint vizes kézből a szappan. Koppannak a titkolt,

át nem gondolt szavak a repedt betonúton. De nem baj, hadd menjenek. Hadd hallja az Isten. s közben hadd halljam én is. Hát ez van bennem. Ez nem jön ki olyan sokszor, mikor nyugalom van. Mikor csak otthon fekszem az ágyon és van időm igazi csendességre. Akarat és vágy talán van hozzá. A szükségessége egyértelmű. Szinte mindig. Olyankor zenével próbálok segíteni. Dicsőítő dalok. Angol nyelvűek, érthető a szövegük. Csillapítóakat keresek. Vegyék el az ostorát a fejbéli hajcsárnak, ne korbácsolja tovább gondolataimat. A magyar dalok nehezebbek. Kevésbé tudom helyzet szerint alkalmazni őket. Megint itt vagyunk. Erőlködöm, hogy majd a zenében megtalálom azt, ami után békésen fekvő koslatok. Nem mindig megy. Mások jutnak eszembe. Ha őértük könyörgök, közben bennem is mozdulhatnak meg dolgok, közelebb kerülhetnek a válaszokhoz, célokhoz. Sokan jönnek elém. Néha bele sem fér mindenki. Nem baj, kipótolja imám. Ez megnyugtat. Igen, ezt tudnom kellett volna már az elején is. Hogy ne csak beleessek a csendbe. Akkor próbálkozhatok. Erre kellene gondolni: hiányos vagyok. Halálosan hiányos. Senki sincs másképp. Nincs szükségben szűkölködő. Abból itt mindenkinek jut. Nem büntetés ez, csupán lehetőség. Ha az ember felismeri a hiányt, felismerheti azt is mivel töltheti meg. Kivel. Azt a bizonyos pascalos úrt a szívében. Sok mindennel pótolnám. De azt nem lehet mással. Ha az ételbe só kellene, nem rakhatunk bele cukrot. Az nem segít. Sótlan élet is van. Ahhoz se illik az édesítőszer. Ezért vagyok itt. Például az ágyon, gyűrött Bibliával, okostelefonnal. A biciklin is ezért ülök szívesen. Nem azért mert eljutok valahova. Hanem mert kérhetek, hogy legyen. Hogy ne hamis és béna aromájú napom legyen. Ízetlen életem. S mikor töltekezek, megint azt veszem észre, az idő most sem maradt nyugton. Ezért is lehet imádkozni. Vagyis lehetne. De már zárom a zárat, búcsúzom Bukfencről, a kutyánktól. Ülök az ülésen. S tekerek. Közben befejezem,

amit elkezdtem. Másképp nem lehet. Már mint végig csinálni egy napot. Mindent befejezetlenül hagyni, azt nem érdemes. Az nekem is fáj.

Sokat taposom a pedált egy nap. Ha kevés cuccal megúszom az indulásokat, kéz nélkül kapaszkodom a kormányba. Görnyedve ülök, ilyen a hátam. Biciklin próbálok erre is figyelni. De inkább az imámra. Sok minden letisztul előttem. Nem mindig a látvány. Reggel összefogdostam a szemüvegem, a félhomályban, félálomban nem tűnt fel. Most látom. Csak amit vele kellene, azt nem. De sebaj, most a lelkemnek jut ez a feladat. A tisztánlátás.

Este, Bibliaóra és rokonlátogatás után, tekerek megint. Most már haza. Sötét van már, szinte teljesen. Megnyúlt a kékes paplan. Álmosan pislognak a csillagok. De most nem erre figyelek. Örömöm van. Az előzőn felüli. Vagy ahhoz kapcsolódva. Mindenesetre köze van hozzá, ez nem lehetne boldogság amaz nélkül. Legutóbbi utamon megint csak vergődött a lelkem. Mit kellene, hogyan kellene. Bűnvallással lett vége. Bizonytalan konfesszióval. De mégis kegyelem várt rám céloznál. Ajándékok, melyeket nem érdelek. Nagymamám hangos, telt kacagása, unokaöccseim egészségének javulása. Nagynéném fáradt, ámde hálás mosolya. Picit

beszélgettünk az imádságról. Nem sokat, de szükség volt rá. Megoszthattuk egymással az élményt vele kapcsolatban. Majd búcsúzkodás, jóéjszakázás. Kijövet kezemben egy szatyor megpuccolt fokhagyma. Viszem haza. Finoman, mintha fáradt volna, súrolja a dinamóm a kereket. Máskor hangosabb. Most miért halkabb? Tiszteletben tartaná a törökzugi lakótelep nyugodását? Azt veszem észre, hogy előző utam utolsó szavai picit megerősítettnek bennem. Mindenesetre most látom meg, hogy örülhetek. Jól zárult a nap itt. Innen nem hiánnyal megyek tovább. Nem kell többet hozzátegyek a dologhoz. A kegyelem Istene kipótolja. Az Ő részével. A mindenhatalmával. Csodálatos. Nem is érteni, milyen nehéz ez máskor. Most megköszönöm. De csak magamban. Aztán énekelni kezdek. Azt a dalt, amit olyankor szoktam, amikor Isten hatalmával szembesülök. S általában ülök, a biciklimen. Már mondtam, hogy gyakran megesik ez velem. Tied a dicsőség. Ennél a sornál könnyezni kezdek. És imádás. Ízlelem a szavakat. Felemeljük kezeinket, így dicsérjük szent neved. A szatyor fokhagyma most nem gátol ebben. Nem zavarja a képet, az érzést. Fent a kezem. Jólesik. Jólesik testtel is dicsőíteni. Odaadni magam ennek a gyönyörnek. A hálásnak. Szükség volt rá. Nem hittem, hogy

ilyet átélek ma. Bűneim, mulasztásaim úgy rám terhelődtek, mint az iskolatáskám. Mert az iskolatáskám egy szimbólum. Tele van sok nehéz dologgal, és mindig a hátamon, vállamon. Mindig nyom. Szinte hozzászoktam. Mások néha megrémülnek, mennyire nehéz. Biztos az övék nekem is az lenne. A lelkiek biztosan. De most a bűnöm eltűnt. Meg lett bocsátva. Tekerek Törökzugon keresztül, kezemben a legegészségesebb zöldség, csíkos zacskóban, s közben éneklek tovább. Most már zengem. Ó, hatalmas, kezed nagy csodákat tesz. Belegondolok a mondat mélységébe. Hogyan tapasztaltam meg ezt, akár csak ma. Kegyelem, kegyelem, kegyelem. Nem akarom elkoptatni ezt a gyönyörű szót. Folytatódik a dal. Veled senki nem ér fel, veled senki nem ér fel. Ennél a sornál egy árnyékot látok a járdán elsuhanni. Talán azt hiszi, szerelmes dalt éneklek. Végül is napközben szerelemre is vágytam. Sok egyéb között. Talán úgy gondolja, ez most beteljesült. Mint ha látta volna a napom, s benne az áhítást, de az áhítatot nem. Folytatom, ismétlés jön, hátha meghallja, itt többről van szó. Hangosabban mondom, kezem a magasban, zörög a lakat a kormányon. Kanyarodok, visszanezdek. Rosszul láttam. Nem volt ott senki. Mindegy, nem is neki énekeltem. Hanem Istennek. Krisztusnak. Jó lett volna, ha valaki hallja, hogy van ilyen. Hogy nem csak, és nem annyi szürke felhő vonul el Magyarország fölött, mint amennyit látni vélünk. Hogy van igazi világosság is, az új biciklilámpáimnál, meg az utca LED-es fényeinek is igazibb, erősebb. Olyan, ami nem merül le, nem ég ki. Nem kell cserélni.

Itthon a családommal végre vacsorázok. Velük szeretnék lenni, asztalközösségben. Beszélgetünk, léleksimogató rajzfilm előzeteseket nézek az édesanyámmal. Egy kis szépségcsomag még neki. Édesapámnak bekapcsolom a focimeccset. Szereti, én is vele együtt. Örülök, hogy örül. Az ő apró örömük az én desszertem. Úgy is édesszájú vagyok. Szeretem őket, szeretném ezt érzékeltetni. Még van egy kis dolgom, de előtte még velük is igyekszem imádkozni, ígét olvasni. Szükségük van rá, a mosolyok megtar-

tására, megörökítésére. Finom befőtt legyen az örömük, ami megmarad.

Később már itt ülök a gép fölött, alszik az egész család. Hajszolt homlokomon csattant a múzsa csókja. Fáradt vagyok, van még leckém. Ennek nem örülök túlzottan. De Hillsong-ot hallgatom. A békesség fejedelméről szól a dal. Tetszik. Egyszerű a szövege, de nem túlságosan. A dallama is a címét igazolja. Közben baráttal, szeretett emberekkel csetelek. Elöttem az olasz tankönyv. Nekilátok. Ennyi fért bele ma. Jó lett volna több is, talán. Másként osztani az időt. De az ajándékokra gondolok. Például valóban kaptam békességet. És nem is az én erőlködése miatt. Akkor jött, mikor nem érdekelttem, nem számítottam rá. Kegyelemből. Pótlásul. Nem mindennapi mindennap volt ez. Hétköznapi, mert minden nap rászorulok erre a mennyei pótlásra, javításra. De különleges, mert ez nem magától értetődő. Bárcsak látnák ezt az emberek.

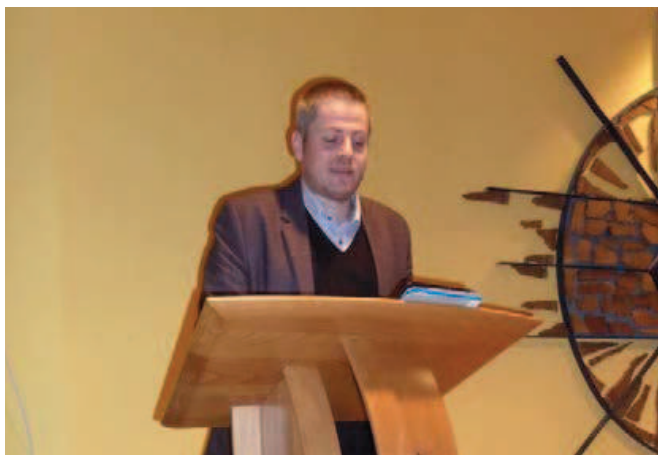
Az éjszaka közben elhalkul, csöndben hajtja le fejét minden ember, vége a zenének, az egésznapinak, s én megnyugszom. Mikor dolgom befejezem, kezem újra imára kulcsolom, s tekerem tovább álmaim bicaját.

Munkámért egyedül Istené a dicsőség!

Krisztován Márton

„Lelki házzá...”

Faragó Dávid Nagytiszteletű urat helyettesíttem egy vasárnap délelőtt Órmezőn, így bukkantam rá egy kis gyöngyszemre a nagy Budapesten. Később pedig sikerült egy beszélgetés keretében megkérnem Dávidot arra, hogy mutassa be a gyülekezet életét és minden napjait, különösképpen magáról a kezdetekről és – mivel egy most épülő gyülekezetéről van szó – a gyarapodás, a növekedés folyamatáról meséljen.

Mit kell tudnunk először is a gyülekezetéről? Kinek és hogyan jött az ötlet, hogy itt Órmezőn egy különálló gyülekezetet kezdjen el kiépíteni?

Órmező kicsi, egy város a városban. Egyik oldalon a vasút, másik oldalon az autópálya, nagyon zárt az egész. Nyáron, ha nincs dolgom Budapesten, hetekig nem hagyom el Órmezőt. Minden itt van: az iskola, az étterem, az orvosok, a boltok. 8000 fő lakik itt, 5 év után már én is arcról ismerem mindenkit, tényleg, mintha csak egy faluban élnék. Régen vidéki, nyaraló övezet volt, az itt lévő házakat aztán ledózerolták és helyettük felhúzták ezeket az paneleket. De ezek az emberek, akik anno lakást kaptak itt, lassan megöregednek, és jönnek be a fiatalok, egyetemisták, fiatal családok. Ők a kihívás, az ő megfogásuk a cél.

2001 szeptemberében jött Sóskuti Zoltán, - aki a Budapest-Külső-Kelenföldi Református Egy-

házközség beosztott lelkésze volt - Ő látta meg a lehetőséget Órmezőben. Akkoriban kihelyezett istentiszteletek voltak, havonta kétszer, valamint ide tették át a házaspár kurzust. Utána Pető Viktória vitte ezt tovább, aki Zoltán után volt a beosztott lelkész Kelenföldön. Amikor Külső-Kelenföldön nyugdíjba ment a lelkész, Viktória pedig gyermeket szült, akkor azt gondolták a megyében, hogy ide helyeznek valakit. Az Esperes Úr felkeresett, hogy szeretnék-e jönni. Igent mondtam, és 2012. február 1-jén már itt ébredtem az üres lakásban.

Az alkalmak eredetileg lent voltak egy óvoda épületében, utána a Kossuth Gyerekotthonban. Ezt egyrészt kinőttük, másrészt abszolút nem alkalmas egy könyvtárterem egy istentisztelet helyszínének, így kerültünk fel a művelődési házba. Aztán az Önkormányzat megkeresett bennünket, - mert 10 éve kiáltott a gyülekezet egy teremért - hogy az egyik kocsma csődbe ment, és igényt tartunk-e a helyiségre. Azóta átalakítottuk és már jól belaktuk.

Hivatalosan úgy néz ki, hogy a gyülekezet a Budapest-Külső-Kelenföldi Református Egyházközség presbitériumának engedélyével működhet. Én pedig egyházmegyei beosztott lelképásztor vagyok. Még nem vagyunk önfenntartóak, az egyházkerület és az egyházmegye is támogat minket. De hivatalosan is missziói egyházközség szeretnénk lenni, bár az igaz, hogy csak ötvenen vagyunk, vagy néha csak harmincan, de szerintem a lényeg az önfenntartás. Ha nekem ez a harminc ember összeadja a pénzt, ami a fenntartáshoz kell, akkor miért ne?

Min változtatna az, ha megkapná a gyülekezet a missziói státuszt?

Az azt jelentené, hogy az anyagiak felét kell állni a közösségnek, a többit pedig a kerület finanszírozná. A gyülekezetnek jelenleg nincs saját bankszámlája, anyakönyve, nekem pedig nincs aláírási jogom és pecsét, tehát átjár-

kálok a Sándorhoz (Kelenföldre) vagy pedig a megyéhez, ha erre szükségem van. De ez a helyzet könyvelhetetlen, a missziói státusszal ezek mind megváltoznának. A zsinattól viszont kaptunk önálló oktatási kódot, és ez nagyon jó. Nekik is egyszerűbb, hogy önállóan tekintenek minket, de ettől függetlenül jogilag sajnos még nem vagyunk azok.

Szóval 2012 februárjában „ébredtél” itt. Kész tervekkel jöttél ide 2011-ben?

Azzal az igével jöttem ide, ami Mózes 2. könyvének a 23. fejezetében van, hogy nagyon megsokasítalak titeket, de nem egy év alatt. És mondtam is nekik, hogy ne egy év alatt várjuk a csodát. Aztán a gyülekezet alapigéje az „épüljete fel lelki házzá” (1Pt. 2,5) vett ige lett. Nekünk nem volt helyiségünk, sem templomunk. Ez volt a program, a missziói látásmód, hogy először nekünk kell lelki házzá épülni. Az Esperes Úr azt mondta, amikor idehelyeztek, hogy „Dávid, itt most te alakítod ki a hagyományokat. Tehát úgy csináld, hogy 100 év múlva, majd téged fognak szidni, mert te fogod kialakítani azokat a berögződéseket, amik fennmaradnak.” De nem voltak terveim. Megismerni jöttem a gyülekezetet. Akkor ők is túl voltak egy válságon, sokan mentek el. Először ezeket tisztáztuk, letettük az ellentéteket. Nem lehet úgy elkezdni egy gyülekezetépítést, hogy tüskék és rossz érzések vannak bennünk. Mondtam nekik: „Testvérek! Ez a vége. Ez a múlt. Okultunk, tanultunk belőle, irány a jövő!” És 1 év után jöttek a változások. Alkalmazkodtam a gyülekezet igényeihez.

És milyen hagyományok születtek eddig? Volt esetleg olyan, amire nem volt „kereslet”, ezért lemondta róluk?

Azt gondolom, hogy egy jó lelkész mindig tanul a többi lelkésztársától. Szóládon láttam egyszer egy szokást, ami nagyon megtetszett nekem. Így google kalendáriumba beírtam mindenki születésének a dátumát és a telefonszámát, így mindenkit fel tudok hívni a születésnapján. Felköszöntöm őket és ehhez kapcsolódóan fel-

ajánlom a családlátogatást. Így évente mindenkit végiglátogatok. Nagyon jól esik nekik, szeretik, sőt udvariasan meglepődnek. Talán ezt már nevezhetjük hagyománynak.

Valamint nálunk a hirdetésekben mindig van egy ilyen szekció, ahol megbeszéljük, hogy ki-vel mi történt. Itt lehet imakérést kérni, vagy szólni, ha valaki beteg, de itt a jó híreket is közölhetjük a közösség többi tagjával. Ez úgy zajlik, hogy a hirdetések legvégén megkérdezem, hogy van-e valakinek híre, hogy együtt örüljünk, vagy együtt sírjunk. Ez tehát az istentisztelet része. Általában akkor szólnak, ha valaki beteg, vagy ha nagy esemény történt. Ahhoz, hogy tényleg közösség legyünk, tudnunk kell egymásról. Most még kicsik vagyunk, ezért tudunk egymásról mindent, amíg az istentisztelet után elpakoljuk a székeket 10-15 perc alatt, mindig beszélgetünk. Ezt a szokást viszont akkor is meg szeretném tartani, ha sokan lesznek már az istentiszteleten. Sőt, ennek a szokásnak, hogy páran felállnak, akkor lesz értelme, ha nem mindenki ismer majd mindenkit. Már most bátorságra kell őket nevelni, hogy érezzék, hogy tényleg azért van a közösség, hogy egymás terhére hordozzuk!

A harmadik, amiről mesélnék, az imakör. Ezt Marika néni, az egyik presbiterünk találta ki. A lényege, hogy minden este 9 órakor bárhol vagyunk, imaközösséget tartsunk. Legalább egy percre csendesedjünk el külön-külön, de mégis együtt. Mindig van miért megállni és elcsendesedni, és szoktam hangsúlyozni, hogy Őrmezőért, a gyülekezetért is lehet ilyenkor imádkozni.

Amelyek még hagyománynak számíthatnak, azok a vasárnapi közös ebédek, amiket nemrég kezdtünk el. Ez negyedévente van, általában valamilyen ünnepekhez kapcsolva: böjt előtt, Pünkösdkor, Őrmező napján, és Advent első vasárnapján. Ilyenkor a gyülekezet biztosítja az ebédet, segítenek főzni, sütni. Rövidített istentiszteletet tartok, megterítünk a gyülekezeti teremben, és eltöltjük a délutánt gyerekestül-mindenestül.

Az ótordai gyülekezettel is építjük a kapcsolatot jelenleg. Először mi mentünk Erdélybe, aztán ők látogattak meg minket és most idén félúton találkoztunk Debrecenben. 2017 augusztusában pedig a reformáció 500. évfordulóját ünnepeljük meg közösen Genfben egy tanulmányi körút keretében.

És, amit most szeretnék bevezetni, az a férfikör, ami szerintem hiányzik az egyházunkból. Általában mindenhol van asszonykör, ifi stb. De ilyen nincs! A gyülekezetben lévő férfiakat összehívom és grillezünk. Nyilván van áhítat rész, de ez egy amolyan férfiak egymás közt alkalom, tulajdonképpen férfi lelkipozás, és ez szerintem kell, erre van igény! Ugyanakkor nem kell eldobni a régit – ifik, asszonykörök -, de le kell mondani arról, ami nem működik. Sok alkalmat elengedtük az évek alatt, például a házaskört. Semmit nem erőszakolok, akkor bontok vitorlát, ha fúj a szél.

Még mikor idekerültem, a közösséggel együtt elhatároztuk, hogy minden istentisztelet elején közösen elmondjuk Bonhoeffer imádságát. Ehhez kapcsolódóan fogok most egy prédikáció sorozatot tartani vasárnaponként, hogy ennek az imádságnak a részeit átvizsgáljuk.

És mennyire mások az igehirdetéseid?

Teljesen mások. Lazák és rövidek, mindig van benne vicc, például most a szakadt farmerem volt a szemléltető példa, így ha bármikor meglátják a szakadást a nadrágomon, eszükbe jut a

mai igehirdetés. Nagyon szabad szájú vagyok. Vannak pontok és jegyzetek, de szó szerint nem írom le a prédikációimat. Szabadon prédikálok, így néha furán jön ki egy-egy mondat, és ezekből párat a mai napig emlegetnek. De ezt jól kezeli a gyülekezet, ismerik a stílusomat, nem értik félre.

Ez a stílus igazából te vagy? Vagy a fiataloknál gondold, hogy ez hatásos lesz?

Inkább ez vagyok én. Igyekszem mindenkinek prédikálni, tudni kell, hogy van 103 éves tagunk, de ott van a sok gyerek és fiatal. A példákat sorozatokból, 9gag-ról hozom, vagy viccekkel mondom el, illetve olyan dolgokból is, amikből az idősebb testvérek értenek meg. Mindenki felé próbálok prédikálni, de mindezt lazán. Mert ha idejön vagy betéved valaki, akkor érezze jól magát. Nem szeretem ezt a kánaáni nyelvezetet, tudnék én magas teológiai röppenettel beszélni, de senki nem értene belőle semmit és bár azt mondanák, hogy milyen szép volt, senki nem tudná, hogy miről szólt. Igyekszem arra törekedni, hogy ha meghall valaki egy viccet az utcán, akkor jusson eszébe az, hogy ezt Dávid is elmondta. És ha már csak egy fél mondat, fél gondolat vagy igei üzenet ezzel kapcsolatban így eszébe jut az igehirdetésből, akkor máris megérte! Pont ezért szeretem olyan valós dolgokhoz kötni a mondanivalóm, amivel tudnak találkozni a hétköznapiakban. Vasárnap 8-9 órakor kipoztolok egy képet a napi textussal, hogy aki jön, utazik éppen ide a metróval vagy kávézik a reggeli asztalnál, az meg tudja nézni, hogy mi lesz a napi ige és így már az istentisztelet előtt tud elmélkedni.

Mi az, amit még a hagyományok kiépítése mellett fontosnak tartasz?

Önállóságra nevelem a gyülekezetet. Én a lelkipásztoruk vagyok, aki terelgeti, irányítgatja őket, kontrollálok, de nem én csinálom mindezt. Mindenkire igyekszem hárítani valamit, ugyanis a lelkész elmegy, a gyülekezet marad. Nekik, hogy ha igazi gyülekezetté akarnak válni, akkor lelkész nélkül is tudniuk kell működ-

ni, akkor is, ha minden héten más van itt ígét hirdetni. Maguk között működniük kell és ez szépen alakul. Úgy szeretném itt hagyni, csak úgy merem itt hagyni majd egyszer ezt a közösséget, amikor már magabiztosan jár. Tudod, mint a szülő, aki addig fogja a gyerek kezét, amíg az meg nem tanul egyedül, biztosan járni. Ehhez tartozik hozzá, hogy nem élek a nyakukon. Van nekik saját életük, van elég dolguk és bajuk. Éljük az életüket! Adventig például semmi programot nem szervezek. Persze a szokásos vasárnapi istentiszteleteket, bibliaórákat igen, illetve készülök a prédikáció sorozattal, de ezen kívül most más nem lesz. Nagyon sok volt a munka mostanában, kell a tagoknak, kell a gyülekezetnek is a rekreációs idő.

Tehát az önállóságra neveled őket. Mégis hogyan, milyen módszerrel?

Azt gondolom, hogy a működő gyülekezeti élet a lényeg, az, hogy a közösség magától is működjön. Nem szeretném, hogy az legyen: "Dávid mondta és azért csináljuk." Szeretném, ha maguktól akarnák csinálni! Én mindent kiadtam a kezemből, mert nélkülem nem omolhat össze a gyülekezet. Amikor beteg voltam tavaly, akkor maguktól megcsinálták a gyerektábort, mindenki jött, mindenki csinálta a saját dolgát. Ha bajuk van, hívnak és segítek, lelkipásztor vagyok, bibliaórát tartok, lelkigondozok és hittant

tartok. De én csak a teológiai és lelki dolgokkal szeretnék foglalkozni, az anyagiakkal, a költségvetéssel pedig nem, ezért szeretném majd az adminisztrációs feladatokat is átadni másnak. Ennek a folyamatnak a kezdte az volt, amikor azt mondtam a gyülekezetnek 2015-ben, hogy „Gyerekek, gyakorolni kell és beleszokni, hogy hogyan működik jogilag egy egyházközség. Ne akkor kelljen kapkodnunk, amikor megkapjuk a missziói státuszt.” Megkerestem 4-5 embert, ebből hárman vállalták el. Én árnyékpresbitériumnak neveztem el, mert nálunk minden árnyék, hiszen nem vagyunk jogilag valóságok, igaziak. Úgy csináltuk, mintha rendes választás lett volna, mindent a jogszabályoknak megfelelően. Hárman vannak a presbiterek jelenleg, és egy a gondnok belőlük. Ők vannak döntéshozó helyzetben, az elnökségi üléseken ők vannak ott, gyors döntéshozásnál ők segítenek. Már most tanulják, hogy mi lesz akkor, ha missziói közösség leszünk. Hivatalosan tehát „csak” szolgálók, akik vállalták ezt a feladatot, akik így később, amikor valóban presbiterválasztásra kerül a sor, akkor már nem kezdők lesznek, nem ismeretlen pályán fognak mozogni.

Mikor nálatok jártam olyan érzésem volt, mintha egy családba csöppentem volna bele.

Igen, mint mondtam, mindenki mindenkit ismer. De nem vagyunk kizárólagosak! Én pró-

bálom elkerülni, hogy bezáruljon a kör. Nagy a veszély, de igyekszem arra, hogy mindig legyen szabad gyök. Ezt szeretném a nyitott, de nem hitéleti programokkal elérni. Egy koncert vagy kerekasztal beszélgetés erre pont alkalmas. Nemcsak a bibliaóra, nemcsak az istentisztelet. Az istentisztelet nagyon frontális. Nem értik sokszor. Nem bírom ezt az úthenger missziót, hogy valakit fejbe dobok egy bibliával, mert nem érti. Az igének van hatalma, ezt persze ne becsüljük alá, de a közösséggel is meg lehet fogni őket. Ezek a nyitott alkalmak, mint egy Kádár Annamária előadás, azért jók, mert így meg lehet mutatni, hogy a keresztyének mégse olyanok, mint kívülről esetleg gondolják. Nagyon fontos, hogy az emberek között is legyen kapcsolat. És majd ez a kapcsolati háló, ami köztük kialakul, tud majd felemelkedni Krisztus felé, és utána Krisztus fogja összetartani a közösséget. De ha az emberek utálják egymást és nem viselik el egymást, akkor hiába hívök külön-külön.

A népmozgalmi adatok hogyan alakulnak?

2 esküvő, 10 keresztele, 6-7 temetés és 15 konfirmáció. Ezek a számok picik, de évente 20%-os növekedést produkálunk mind bevételben, mind pedig létszámban. Erre mondta nekem azt egy vezérigazgató, hogy ha ezt egy céggel csinálnom meg, már a Forbes címlapján lennék.

Mit gondolsz, hogy mi az igazi titok, amiért ilyen nagy növekedést értetek el?

Nagyon adakozóak a gyülekezeti tagok, nagyon akarják ezt. Emiatt működik. Én a fejem tetejére is állhatnék a téren, csinálhatnék nyilvános evangélizációt, de nem lenne belőle semmi, ha nem lenne mögöttem ott egy szolgáló közösség, akik ezt komolyan gondolják, komolyan veszik. Mögém állnak, segítenek, csinálják. Minden munka ellenére, sok áldás van, sikerek, amik éltetik az embert. És az, hogy ilyen gyülekezet van mögöttem, és hogy ilyen tagok vannak, ezért hálát lehet adni minden nap. Mert velem együtt dolgoznak, tolnak engem is. A lelkész pásztor, de kell, hogy a gyülekezet tolja.

Sokan elfelejtik, hogy lehet imádkozni a lelkészért és meg lehet tőle kérdezni: „Mi van veled? Hogy vagy?” De ők ezt megteszik!

Zárásként mit üzenél azoknak, akik hasonló helyzetbe kerülnek és gyülekezetépítésbe fognak, vagy új gyülekezetbe mennek?

Legyenek önmaguk! Én mindig magamat adtam, semmit nem titkoltam. Természetesen kezelem azt, hogy dohányzom, sosem csináltam problémát a szabadszájúságomból, a stílusomból. Magamat adom nekik, és ha ők így elfogadnak és megszeretnek, akkor működni fog. Nyilván az Úr Isten eligazgatja, hogy melyik lelkész, hova kerül, és én úgy érzem, hogy ez itt Örmezőn működik. Például van, aki tradicionális nálunk, mégis elvisel, szeret. Persze kritikus, és megkapja a fületem, ha olyan van, de elviselnek, mert mindig magamat adom, emberi vagyok nekik a hibákkal együtt. A bánatomat is megosztom és ilyenkor lelkileg ők támogatnak engem. Látják, hogy ember vagyok, pont ezért nem lehetek mindig a toponon, lehetnek mélypontjaim, lehetnek problémáim. Azt üzenem, hogy merjenek önmaguk lenni! Hiszen maguk köré fogják majd felépíteni a közösséget. És ha az Istennel való kapcsolatukat úgy tudják megmutatni, hogy közben önmaguk tudnak maradni, akkor ezt valóban át fogják tudni adni a gyülekezetnek. Utána a közösség nyilván a személyiségük köré fog csoportosulni, de amikor a gyülekezet érett lesz, el fogják tudni engedni ezt a személyes kötődést, így ezt fel tudja váltani a Krisztushoz való kötődés. És akkor Krisztus tartja majd őket össze, így már fognak tudni maguktól is működni, már tudni fognak egyedül járni.

Nagyon szépen köszönöm az időt, amit rám, illetve az újság olvasóira áldoztál, és hogy ilyen nyíltan, őszintén meséltél! Isten áldását kívánom további munkádra, a célokra, amiket kitűztetek és a gyülekezet minden tagjára, közös életére!

Varga Fanni

„Isten dicsőségére és a református oktatásügy szolgálatára” Református Pedagógia Intézet (RPI) bemutatása

Ha egy leendő pedagógus, hittanoktató vagy lelkipásztor az RPI nevével vagy munkatársával találkozik, akkor talán fölteszi a kérdést: mit is tesz az Intézet? Mit lehet tudni róla? Milyen ügyben lehet hozzá fordulni? Az alábbiakban röviden ezekről kívánok szólni, pár mondatban áttekintve az RPI jelenlegi működését, valamint bemutatva az általunk végzett szolgálatot.

Gondolatok a kezdetekről és a háttérről

A Református Pedagógiai Intézet (RPI) az MRE pedagógiai-szakmai szolgáltatója. Segítő útjára 1994-ben indult, amikor a holland Stichting OGO alapítvány közreműködésével megszületett az Intézet. Fenntartója a Magyarországi Református Egyház Zsinata és alapfeladata a református oktatásügy szakmai támogatása.

Az RPI alapító okirata alapján a következő feladatokat látja el:

- Ellátja, ill. szervezi a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat a református köznevelési intézmények számára.
- Szakmai támogatást ad a református köznevelési intézmények számára a működésükhöz szükséges tájékoztatással, tanácsadással, koordinációval.
- Kutatja, feldolgozza és megismerteti a magyar református iskolák pedagógiai és kulturális hagyományait.
- Felügyeli a református iskolák szellemiségének és hitvalló értékrendjének alakulását.
- Részt vesz a köznevelési intézmények érdekképviselői munkájában.
- A köznevelésben érintett korosztályok számára biztosítja és fejleszti a hit- és erkölcs-tan oktatás szakmai feltételrendszerét.
- Fejleszti a református katechézis tartalmi és módszertani támogató rendszerét, se-

gédészközeit.¹

Az intézetnek nemcsak az egyházi, hanem a vonatkozó állami jogszabályoknak is eleget kell tennie, ennek megfelelően 2011. évi CXCV. törvény 19§ (2) bekezdésében előírt minden feladatot ellát. Ez jelenleg két szakértői csoportban történik, ahol a köznevelési csoport minden református óvoda és iskola pedagógiai-szakmai háttérmunkáját, míg a katechetikai csoport a református hittanoktatás (iskolai és gyülekezeti egyaránt) szakmai háttérét segíti. Mivel az RPI önálló jogi személy, a fenntartó által jóváhagyott költségvetés keretein belül önállóan gazdálkodik, ezért gazdasági munkatársak segítik a mindennapi munkát.

Az elmúlt 22 évben az RPI komoly szakmai fejlődésen ment keresztül. Ennek eredményeként 2015-ös, OFI számára benyújtott éves beszámolóra vonatkozó összegzésben ezt a visszajelzést kaptuk: „Megállapítható, hogy a Református Pedagógiai Intézet a magyar köznevelés meghatározó szellemi műhelyévé vált”²

Szolgálat a pedagógusok felé

A református köznevelési hálózatban jelenleg 112 intézményfenntartó (közülük 103 egyház-

¹ A Református Pedagógiai Intézet alapító okirata, a 2015. novemberi 19-i módosításokkal egységes szerkezetbe foglalva, RPI, Budapest, 3.o.

² Kaposi József: Pedagógiai szakmai-szolgáltatást nyújtó intézmény munkatervének véleményezése 2015. 2015. március 13. (kézirat)

község) 171 önálló intézményének keretein belül 292 feladat-ellátási helyen folyik nevelő- oktató munka. Ezekben az óvodákban és iskolákban 2015-ben 55.434 gyermeket és tanulót közel 4500 pedagógus nevelt és oktatott. A pedagógiai munka segítésére az RPI köznevelési csoportja a következő feladatokat végzi:

- Továbbképzéseket és szakmai napokat szervez a református pedagógusok számára, saját szakmai fejlődésük támogatására. Munkatársaink kihelyezett képzéseken, tantestületi értekezleteken vagy szakmai napokon tartanak előadásokat a keresztyén pedagógus identitásfejlődésének lehetőségei és a közoktatásra vonatkozó törvényi változások témaköreiben. Az éves rendezvénynaptárban államilag akkreditált 30 órás továbbképzések éppen úgy megjelennek, mint egy-egy napos szakmai alkalmak. Ízelítő a repertoárból: református iskoláknak szóló igazgatói klub, az azonos tantárgyat tanító református pedagógusok szakmai napjai, a református iskolák gazdasági vezetőinek találkozója.
- Szakértői- és szaktanácsadói névjegyzéket készít és segítséget nyújt abban, hogy az iskolák/óvodák az aktuális kérdéshez a számukra leginkább megfelelő szaktanácsadó segítséget kapják.
- Koordinálja az iskolák, óvodák egyéni versenyek gyűjtésével és kapcsolattartással a református oktatási intézmények éves versenynaptárát. Református versenyeket szervez.
- Építi a határon túli szakmai kapcsolatokat, melynek célja a magyar református pedagógusok segítése és a jó gyakorlatok megismertetése.
- Segíti a pedagógiai tájékoztatást konferenciákon, műhelyfoglalkozásokon, elektronikus hírlevélben és az intézet honlapján keresztül.

Szolgálat a lelkipásztorok, hittanoktatók felé

A katechézis szakmai segítése nemcsak a református oktatási intézmények, hanem a református egyházközségek által ellátott hittanoktatás minden területét (állami és más felekezeti egyházi iskolák) is érinti. Ez 2015 szeptemberében 140.192 tanuló hittanoktatásának katechetikai háttértámogatását jelentette a következő területeken:

- A hittanoktatás nyomtatott és digitális taneszközeinek fejlesztése 2012-ben kapott nagyobb lendületet. Ekkor az MRE elfogadta az új református hit- és erkölcstan kerettantervet, melyhez folyamatos fejlesztés során történik az új taneszközök elkészítése. Ezek szakmai fejlesztője az RPI, kiadója a Kálvin Kiadó. A nyomtatott tartós tankönyvek mellett az általános iskolai hittanoktatásban a differenciálását több eszköz segíti. Nyomtatott formában külön használható munkafüzete van a heti 1 órás gyülekezeti (állami iskolában történő) és a heti 2 órás egyházi iskolai hittanoktatásnak. Az egyéni sajátosságok figyelembe vételét erősíti a 2016 szeptemberétől elindult online feladatbank. Ez egy olyan online felület, melyben a taneszközökkel (adott évfolyamokkal) kompatibilis feladatbank található, digitálisan elérhető feladatokkal. Az online feladatbank segítségével lehetőség nyílik arra, hogy a katechéta a saját csoportja számára, igényei szerint, a tanulókra szabottan egy differenciált feladatlapot állítson össze egy speciális program segítségével. Ezt akár órai közös feldolgozásként, dolgozatként, számonkérésként, ismétlésként használhatják. A felhasználó hittanoktatóknak lehetőségük van egy ingyenes regisztráció után az adott témához bármennyi feladatból álló, egyéni feladatlap összeállítására, majd pdf-ben való letöltésére. A feladatbank 2. fejlesztési fázisában ezek online módon is elkészíthetőek lesznek a csoporttal közösen, majd diákokat is bekapcsolhatnak az online rendszer-

be. Elérhetősége: <http://rpi-feladatbank.reformatus.hu>

A digitális fejlesztés részeként a taneszközök-höz folyamatosan frissülő, ingyenes digitális segédletek elérhetőek és letölthetőek a Református Pedagógiai Intézet honlapján: www.refpedi.hu katechetikai szolgáltatások. Itt a következő segédleteket találhatják az érdeklődők:

- Éves tanmenet javaslatok
- Tanári segédletek (óratervék, ötlettárak, háttér információk)
- Digitális, online használható tankönyvek
- Segédanyagok értelmi sérült gyermekek számára
- Interaktív táblán használható anyagok, PPT ötletek
- Digitális feladatbank (25 feladattípus, témánként több száz.)
- Katechetikai képzések információi és jelentkezés a képzésekre online

Ízelítő a középiskolai modulokból:

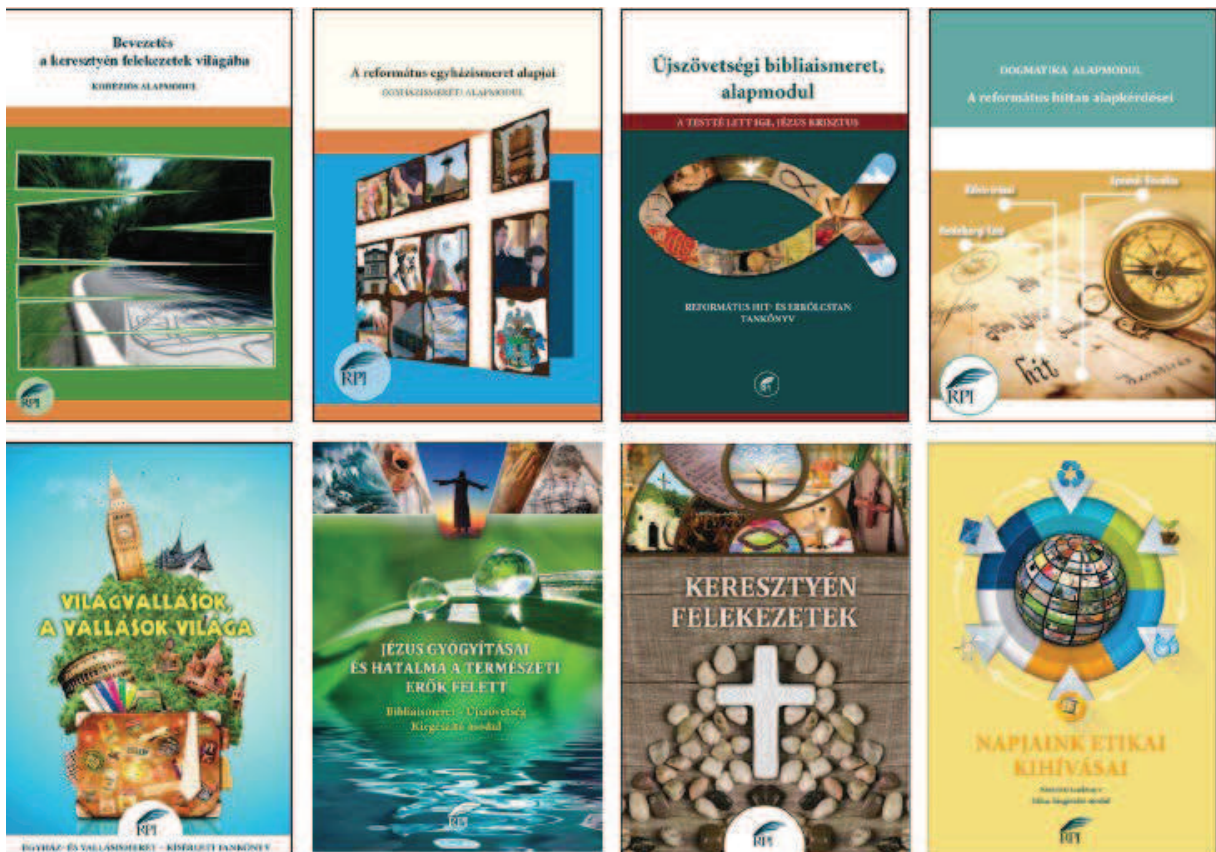
- Mindehhez kapcsolódóan az intézet feladta a református hittankönyvjegyzék elkészítése és fejlesztése.
- A lelkipásztorok, hittanoktatók szakmai fejlődésének támogatására katechetikai továbbképzéseket és szakmai napokat szervezünk és tartunk, valamint munkatársaink meghívhatóak szakmai előadásokkal az egyházközségek, egyházmegyék és az oktatási intézmények által is.

Továbbá használható:

honlap: www.refpedi.hu

szakmai folyóirat: Magyar Református Nevelés.

Dr. Jakab-Szászi Andrea

10 éves lett a Téka!

Kvíz

1. **Ki volt a Téka megálmodója, az első főszerkeztője?**
  - a, Dr. Literáty Zoltán
  - b, Dr. Békési Sándor
  - c, Esztergály Előd Gábor
  - d, Hajdú Éva
2. **Melyik ige szerepelt a Téka 2011-2012. tanévben kiadott különszám borítóján?**
  - a, Máté 1,18
  - b, 5Mózes 11,7
  - c, 1Korinthus 12,20
  - d, Lukács 24,48
3. **Az első kiadott újság milyen téma köré lett felépítve?**
  - a, '56-os forradalom
  - b, Kálvin emlékév
  - c, a Teológia alapításának 150. évfordulója.
  - d, Luther Márton születésnapja
4. **Ki a Téka mindenkori felelős kiadója?**
  - a, a mindenkori dékán
  - b, Dunamelléki Református Egyházkerület
  - c, Károli Gáspár Református Egyetem
  - d, Ráday Kollégium
5. **Melyik szavak szerepelnek az összes Téka borítón?**
  - a, Hitélet, Hagyomány
  - b, Téka, Diákélet
  - c, Protestáns, Szórakozás
  - d, Tudomány, Kultúra
6. **Melyik Téka foglalkozik Kálvinnal?**
  - a, 1-4/2009
  - b, 3-4/2008
  - c, 8/2007
  - d, 7-8/2010
7. **Mennyibe került 2007-ben 1db Téka?**
  - a, 200 Ft
  - b, 175 Ft
  - c, 170 Ft
  - d, 100 Ft
8. **Mi volt a különkiadások célja?**
  - a, a HTK bemutatása a felvételizőknek
  - b, válogatás az addigi cikkekből
  - c, tudományos cikkek kiadása
  - d, nem jelent meg különszám
9. **A legtöbb Tékának milyem a mérete?**
  - a, B/5
  - b, A/5
  - c, A/4
  - d, mindegyik különböző
10. **Melyik évben nem jelent meg a Téka?**
  - a, 2015-2016
  - b, 2014-2015
  - c, 2008-2009
  - d, 2010-2011
11. **A 8/2007. szám borítóján mi látható?**
  - a, Adventi koszorú
  - b, teológusok népviseletben
  - c, Szentháromság ikon
  - d, M. S. Mester: Vizitáció

12. Mikor vette át Horváth Mariann és Mező Zsófia a Téka szerkesztését?

- a, 2013
- b, 2011
- c, ők voltak az első szerkesztők
- d, 2007

13. Mi volt a témája Dr. Balla Péter 2001-ben megvédett habilitációs szakértekezésének? (8/2007.sz. Tudomány)

- a, A Galata-levél címzettjei és a levél keletkezésének ideje
- b, Tayma története - hébernyelvű Ószövetség és mezopotámiai feliratok alapján
- c, A gyermekek és szüleik kapcsolata az Újszövetségben és az azt körülvevő világban

14. Ki írt cikket az 1-4/2009. számban „Kálvin, mint lelkigondozó” címmel?

- a, Dr. Németh Dávid
- b, Dr. Boross Géza
- c, Dr. Kocsev Miklós
- d, Dr. Siba Balázs

15. Miről szól a „Mit, miért (nem) ünneplünk?” című cikk? (5-6/2008)

- a, Nagypéntek, Húsvét, Pünkösöd
- b, Reformáció, Halloween, Mindenszentek, Halottak napja
- c, Farsang, Nagyböjt
- d, szentek

16. Melyik Téka utolsó oldalán találhatóak viccek?

- a, 3-4/2008.
- b, 1/2016
- c, 7-8/2009
- d, különszámok

17. Kik adtak új arculatot a Tékának?

- a, Hajdú Éva és Varga Gábor
- b, Dr. Békési Sándor
- c, Horváth Mariann és Mező Zsófia
- d, Czikó Györgyi és Török László

18. Hogyan kapcsolódik a szesztalalom és a magyar egyháztörténehez? Melyik Tékában találsz választ?

- a, Erről még nem jelent meg cikk
- b, 2/2016
- c, 1/2015
- d, 1/2006

19. Mit jelent a téka szó?

- a, régi szó az újságra
- b, népi bútordarab
- c, kincses láda
- d, könyvespolc

20. Miért jó a Téka csapatába tartozni? (több helyes megoldás van)

- a, egy baráti társaságot is kapsz:)
- b, kipróbálhatod magad sok területen
- c, Fanni sütitit süti a munkatársaknak
- d, benne lehet a neved az újságban :)
- e, egymás hitét tudjuk építeni a közös munkával

Megoldások:

IMPRESSZUM
Protestáns Téka
ISSN 1788-8778

A Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karának diákújsága

Felelős Kiadó: Dunamelléki Református Egyházkerület

Felelős szerkesztő: Dr. Zsengellér József dékán

Szerkesztők: Bogyó Zsófia, Varga Fanni

Szerkesztőség címe: 1092 Budapest, Ráday u. 28.

Elérhetőség: krehtkszerkesztoseg@gmail.com

Tördelő: Czikó Györgyi

Design: Török László

A Protestáns Téka minden támogatást hálás szível fogad a következő számlaszámra:
10405004-00026927-00000008

Budapest, 2016